

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

10 Vtrum vnus substantiæ vna tantum detur causa formalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

ipsamet assertio nostra: quia non est de essentia materię quod actu componat tale indiuiduū, sed quod apta sit illud componere. Ad quintum respondetur esse discrimen inter substantiam & accidens, quod accidens & forma accidentalis in tota sua latitudine sumpta conuertuntur, quia omne accidens aliquo modo inhaeret, & ideo repugnat dari esse accidentale sine forma accidentali: substantia verò & forma substantialis non conuertuntur: datur enim subiectum substantiale quod nullo modo est forma, & ideo diuiditur substantia in materiam, formam & compositum. Quapropter non est necesse ut omne esse substantiale sit intrinsecè & formaliter à forma: nam in latitudine substantialis esse, datur esse simpliciter & completum: & hoc est à forma propriè ac per se in suo genere, datur etiam esse partiale, quod non semper est à forma, nisi late loquendo: quatenus ab illa aliquo modo pendet, quam dependentiā Deus supplere potest, ut ostensum est.

SECTIO X.

Virum vnius substantię vna tantum detur causa formalis.

I.

Explicita causalitate formę, necessariū est eius veritatem, vel multitudinem in eodem effectu vel composito exponere, ut hinc simul cōstet, an intra hoc genus causę, sit aliqua subordinatio, vel dependentia causarum respectu eiusdem effectus. Duobus autem modis intelligi potest in vna substantia esse plures formas, scilicet, vel in diuersis partibus materię, vel in eadem materia. De priori modo hic non disputamus: quia etsi in diuersis partibus materię dentur diuersę formę, tamen vnaquęque earum vnum tantum habet effectum propriū in sua materia. Quod si ex omnibus illis substantiis vna cōponitur tanquam ex partibus integrantes ipsam, necesse est ut formę illę non sint totales, sed partiales, vnam totalem formam integrantes. Atque ita ea multitudo partium non impedit quo minus vnius effectus totalis vna detur adęquata causa formalis. Et quidem si huiusmodi partiales formę sint eiusdem rationis, non est dubium quin possint in materialibus formis pro diuersitate partium materię multiplicari & vniri ad componendam vnam substantiam. An verò formę diuersarum rationum possint esse partiales, & inter se vniri ad componendam vnam substantiam, & quanta possit esse illa vnio, an scilicet, per veram continuationem Mathematicam, vel per minorem aliquam coniunctionem Physicam: hæc omnia non pertinent ad præsentem materiam, sed ad scientiam, de anima: nam illa omnia potissimum queri solent propter partes heterogeneas viuētium, & maxime propter sanguinem & alios humores existentes in animali, de quibus nonnulla attingi primo tomo, tertia parte, disputatione 13. sectione quinta, sexta & septima.

Plures partiales formę in eodem composito inueniuntur.

II.

Quęstio ergo præsens versatur de causa formali respectu eiusdem omnino materię, an scilicet in vna materia tantum esse possit vna forma substantialis, in qua quęstione plures inuoluuntur pro varietate opinionum, quę breuiter attingendę sunt.

III.

Tribus autem modis excogitari possunt plures formę in eadem materia: vno modo cum subordinatione per se & essentiali, per modum formę superioris & inferioris, quarum prior, licet respectu materię sit actus, respectu tamen vterioris formę comparetur per modum potentię. Secundo cum subordinatione, non quidem essentiali, sed per modum dispositionis ad formam principaliter intentā. Tercio merè per accidens & sine vllō ordine inter se. Et

ad hæc tria capita reuocatur omnes opiniones, quę in hac materia sunt vel esse possunt, in singulis est sententiarum varietas.

Nam ad primum caput spectat opinio supra tractata disputatione 13. de forma corporeitatis per se necessaria ad introductionem vltimarum formarum, quam hic iterum referre & impugnare non oportebit.

Reiicitur opinio de multiplicatione formarum iuxta prædicata essentialia.

Ibidem est etiam tractata & eursim impugnata opinio, quę affirmat, formas substantiales realiter multiplicari in composito iuxta multitudinem prædicatorum essentialium, quę refertur ex Auicembron. in libr. fontis vitę, eamque tenuit Ioannes de Gandauo. 2. Metaphys. quęst. 10. & 1. de anima quęst. 8. & Paulus Vener. 7. Metaph. Veruntamen hæc sententia antiquata iam est, & vt omnino improbabilis reiecta: nam præter rationes generales, quas inferius efficiemus pro vnitatem formę, hæc ratio conuincit falsitatem illam opinionem, quod multiplicet formas sine fundamento & necessitate: nam in superioribus ostensum est, vniuersalia nō distingui realiter à particularibus nec genera ab speciebus: ergo cum hæc prædicata multiplicenter solum per abstractionem & præcisionem nostri intellectus, vanum est existimare illis correspondere in re formas realiter distinctas. Alioqui etiam in substantiis separatis, & in formis accidentalibus, multiplicandę essent formę realiter distinctę, & inter se subordinatę iuxta multitudinem prædicatorum essentialium, quę in his etiam rebus nostra ratio distinguit. Imo etiam materias oporteret realiter distingui & multiplicari in substantiis materialibus, quia ab illis sumi possunt prædicata diuersa essentialia, vt esse rem materiale, quod commune est celestibus & inferioribus corporibus, & esse rem generabilem, aut aliquid simile. Denique hæc prædicata quam plurima abstrahi possunt, iuxta varias rerum conuenientias: ergo impossibile est iuxta numerum earum multiplicari realiter formas. Omitto alias rationes, quas supra disput. 13. sect. 3. fecimus.

Sed obicit Aristotelem 7. Metaph. cap. 10. dicentem partibus definitionis correspondere partes rei: partes autem definitionis sunt genus & differentia: ergo his partibus correspondent in definito partes realiter diuersę, quę non sunt sola materia & forma: nam animal, verbigratia, non significat solam materiam, sed compositum ex materia & anima sensitiua. Item idem Aristoteles 2. Metaphys. cap. 2. probat non dari processum in infinitum in causis formalibus quia non datur in prædicatis quidditatiuis. Itē, quia proprietates, quę secundum hæc prædicata conueniunt, sunt distinctę in re ipsa, vt, verbi gratia, sentire, intelligere, moueri, &c. ergo & formę à quibus ea prædicata sumuntur. Ad primum testimonium Aristotelis respondetur, vel non loqui generaliter de omni definitione, sed de illa, quę datur modo Physico, & per partes Physicas, vt cum dicitur homo esse ens compositum ex anima & corpore, vel, si vniuersaliter loquatur, non oportere intelligi de partibus in re distinctis, sed re vel ratione, vt sumitur ex Diuo Thoma ibi, & clarius ex Alexand. Alensi, qui vocat partes reales aut rationis. Ad aliud verò testimonium respondetur ex negatione plurium, vel in finitorum prædicatorum essentialium recte colligi negationem plurium, vel infinitarum formarum, quia à qualibet forma, vt minimum sumi potest vnum prædicatum quidditatiuum: si ergo non sunt infinita prædicata quidditatiua, nec infinitę formę, esse poterunt. E contrario verò ex multitudine prædicata-

dicatorum quidditatorum, nō potest colligi multitudinem formarū, quia ab eadem forma possunt plura prædicata sumi iuxta varias convenientias ac differentias, quas habet cum aliis formis. Quare non est simile, quod ex Aristotele adducitur.

Hinc autem optimè inferitur, quod sicut ex unitate formæ non colligitur prædicata quidditativa non esse plura, sed vnum tantum, ita etiam non colligitur illa non esse finita, aut non posse esse in eis, p-cessum in infinitum, quia stante unitate formæ possunt hæc prædicata multiplicari: an verò aliunde sit terminus in his prædicatis, & quomodo id probaverit Aristot. dicemus sect. sequent. Ad vltimum respondetur negando consequentiam, nam, sicut ab eadem causa plures effectus, ita ab eadem forma diuersæ facultates oriri possunt, vt experientia notum est: nam interdum conueniunt plures facultates eadem rei, non solum secundum eandem formam Physicam, sed etiam secundum eandem differētiam specificam, vt homini intellectus, voluntas, risibilitas: aliquando verò oriuntur hæc facultates ab eadē forma secundum varios gradus eius, qui à nobis sæpe distinguuntur per ordinem ad ipsas difficultates vel actiones, quamuis in re, gradus ipsi non sint distincti in substantialibus formis, de qua re satis dictum est, tractando de vniuersalibus.

Opinio Scoti de forma corporeitatis reuocatur.

VIII. Tercio ad hoc caput spectat opinio Scoti & Henrici supra tacta disput. 13. qui ponunt etiam formam corporeitatis aut misti, vt per se necessaria inter materiam & formas quasdam substantiales, quāuis non eodem modo: Scotus enim putat intercedere inter materiam & omnem animam, non verò inter materiam & formas inanimatorū: Henricus verò solum in homine illam formam requirit. Fundamentum Scoti si à priori explicetur, fuisse videtur, quia anima est forma, transcendēs communem gradum corporis, & requirit in materia dispositionem & varietatem quandam organorū, quam aliæ formæ non requirunt: ergo anima vt sic, non dat esse corporis, sed præsupponit illud per aliam formam ratione cuius supponitur materia capax organizationis, & dispositionis necessariae ad animam: in reb. autem inanimatis cessat hæc necessitas. Et confirmari hoc potest ex communi modo loquendi, dicimus enim viuens consistere corpore & anima, non tamen dicimus aquam vel aerem consistere ex corpore & tali forma, sed ex materia & tali forma: ergo signum est corpus quod in viuētibz dicitur esse altera pars compositi, præter materiam includere quandam substantialem formam intermediam inter materiam, & animam. De quo corpore optimè intelligitur definitio illa anime, est actus corporis Physici, organici, potētia vitam habentis. Nam cum illud corpus, quod cōdistinguitur ab anima, sit pars Physica, non includit animam ipsam, etiam vt dantem superiorem gradū, quia alias non esset ex eis cōpositio Physica, sed Metaphysica, nec etiā dicit solam materiam, aut nudā, quia hoc modo communis est omnibus rebz naturalibus; aut cum accidentibus, quia hæc non pertinent ad essentiam substantiæ: ergo includit speciale formam substantialem distinctam ab anima. Secundo appropinquat motus est Scotus argumento à posteriori, quia in morte animalis recedit anima, & nō statim introducit noua forma: non est autem dicendum manere materiam sine forma: ergo dicendum est manere sub forma corporeitatis, quæ præerat in animali. Maior probatur, quia, si introduceretur forma, illa esset diuersa pro diuersitate dispositionum: videmus autem non ita esse, sed in morte hominis idem cadauer manere, siue ex redundantia caloris: siue frigoris moriatur. Accedit etiam, sæpe nullum esse agens, à quo talis forma educatur. Tercio Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

tio vtitur Scotus argumento Theologico, quod maxime mouit Henricum: nam dici non potest corpus hominis mortui semper esse specie, aut numero distinctum à corpore viuētis: ergo necesse est fieri manere eandem numero formam corporis sine noua forma, quia variata forma, variatur in diuīdum, imo & species. Antecedens patet, quia alias non fuisset in sepulchro idem numero corpus quod fuit in Christo viuente. Et si hostia fuisset ante Christi mortem consecrata, & seruata in triguo, non mansisset in ea idem corpus numero, quæ videntur esse contra dicta Sanctorum.

Hæc verò opinio etiam multiplicat formas sine sufficiente fundamento, & impugnari potest eisdem rationibus quibus dicta disp. 13. cont. Auicenn. vñ sumus. Et præterea supponit Scotus in sua sententia duo: quæ Aristoteli repugnant. Vñ est interdū fieri corruptionem substantialem sine subsequente generatione, contra Aristot. 1. de Gener. c. 3. Secundum est fieri corruptionem substantialem manente completa substantia sensibili composita ex materia & forma contra eundem Philosophum 1. de Gener. cap. 4. Ad quæ respondent Scotistæ Aristotelem loqui, quando fit integra corruptio, quando autem moritur animal, nō fit integra corruptio, donec tanta fiat transmutatio in materia, vt etiā forma corporeitatis abiciatur. Sed hæc eadem distinctio integræ, vel dimidiatæ corruptionis substantialis, est aliena à doctrina Arist. qui generationem, & corruptionem substantialem semper definit esse inceptionem & desitionē simpliciter totius substantiæ. Et præterea sequitur tertio manere de facto in rerum natura indiuiduum generis de prædicamento substantiæ sub nulla specie corporis constitutum, quod non est minus impossibile, quam intelligere aliquod animal in rerum natura nullius speciei animalium.

Responderi potest ex Scoto illud compositum ex materia & illa forma corporeitatis non esse indiuiduum contentum sub genere corporis de prædicamento substantiæ, vt putauit Auicenna: nam illud indiuiduum esse debet substantia completa re ipsa includens aliquam specificam formam, quam confuse dicit corpus de prædicamento substantiæ, & ideo in recto prædicatur de inferioribus: illud autem corpus constans ex materia & sola forma corporeitatis, est tantum incompleta substantia & partialis: nam est pars cuiusdam compositi substantialis. Vnde sicut materia, quia est pars, potest esse reductiue sub genere corporis, & non sub aliqua specie, ita corpus illud, quod est pars compositi.

Sed hæc responsio non satisfacit, primo, quia vt aliquod indiuiduum contineatur directè sub aliqua specie, satis est, quod contineat actu totam essentiam actualement illius speciei, nec opus est, quod contineat actu quiddam species continet in potentia, vt per se notum est: corpus autem de prædicamento substantiæ, est species subalterna contenta sub genere substantiæ, de cuius actuali ratione solum est vt sit substantia composita ex materia & forma substantiali, vel vt sit substantia per se existens, & capax quantitatis, sed tota hæc ratio actualis conuenit illi indiuiduo ergo. Secundo, quia licet pars substantiæ reductiue possit esse sub genere, & non sub specie, tamen si directè, & proportionatè illi assignentur genera & species, impossibile est esse sub genere, quin sit in aliqua specie eius, sicut supra dicebamus materiam, etiam conseruatam de potentia Dei absoluta sine forma, nō posse non esse in aliqua vltima specie materiæ. Ita ergo forma illa quæ constituit illud corpus seu cadauer, nō potest esse sub communi genere formæ substantialis, quin sit in aliqua vltima specie substantialis formæ: ergo compositum ex tali forma & materia erit etiam in aliqua vltima specie substantiæ compositæ: ergo non tantum reductiue in genere corporis. Et hæc ratio vt supra dicebam, conuincit etiam illud

Roboratur
duo Aristoteli
scilicet primi
quia de
struuntur
posita forma
corpo-
reitatia.

X.

XL.

illud compositum non esse amplius actuabile per vltiorem differentiam substantialem, neq; per formam à qua talis differentia sumatur, & ideo non esse partem, nec potentiam per se ordinatam ad vltiorem actum substantialem, sed esse completam substantiam in actu vltimo constitutam: nulla enim substantia est ita completa & in actu, nisi quia habet aliquam formam substantialem constitutam in aliqua specie vltima talis formæ.

XII.

Tertio est argumentum ad hominem contra Scotum, quia, si non existimat inconueniens manere hoc corpus, quod dicit esse partem substantiæ, sine vltiori forma, nõ est cur inconueniens iudicet materiam manere sine forma: ergo ad vitandum hoc inconueniens non debuit introducere hanc corporeitatis formam. Antecedens patet, quia sicut materia est potentia per se ordinata ad formam, ita corpus illud est potentia per se ordinata ad animam. Et sicut materia sub illa forma corporeitatis habet aliquam actualitatem, ita per se sola habet propriam actualitatem entitativam, quæ sufficit ad existendum: ergo nõ est cur magis pendeat entitas materiæ ab illa forma corporeitatis, quam ipsa forma corporeitatis ab vltiori forma, id est, anima: si ergo forma corporeitatis potest manere sine anima, etiam materia poterit manere sine forma corporeitatis. Est ergo impertinens illa forma. Quarto sequitur ex opinione Scoti in generatione substantiali sepe introduci duas formas realiter distinctas: cū ergo mutationes multiplicentur ex terminis, erūt duæ generationes substantiales ad vnum compositum substantiale constituendum.

XIII.

Quinto accidere potest, quod idem numero corpus, ex eisdem numero materia & formā constans nunc viuat vita hominis, postea vita bruti: nam quādo ex cadauere generatur vermis, non est cur mutetur forma corporeitatis: nam si illa manet in cadauere sine dispositionibus hominis, poterit melius manere sub forma cuiuscunque viuientis. Imo inde videtur vltius sequi sine causa limitari hanc formam ad sola viuientia, sed vt minimum extendi debere ad omnia mista, etiam inanimata: nam, vt ipse etiam Scotus loquitur, illa est forma mitionis consurgens ex mitione elementorum: ergo vbiunque fuerit hæc mitione, erit in materia dispositio sufficiens ad hanc formam: erit ergo in omnibus mistis inanimatis: alioqui oportet vt Scotus declararet quænam transmutatio facta in materia cadaueris sufficiat ad expellendam hanc formam. Nulla ceret poterit rationabiliter assignari, nisi fortasse resolutio in prima simplicia elementa: nam ad omnes alias dispositiones, quæ consurgunt ex mitione elementorum, videtur esse indifferens talis forma, cū dicatur manere in ligno, ossæ, & carne, &c. Quod si hoc consequens admittatur, vix poterit assignari rationabilis differentia, cur talis forma non sit in materia cum forma auri, vel alterius misti homogenei, &c. Vnde si ponenda esset forma corporeitatis, magis consequenter loqueretur, qui eam poneret in omnibus entibus naturalibus cum Auicenna, quam in quibuscumque, vt alii faciunt. Atque hæc rationes sufficienter etiam cōtra opinionem Henrici: nam quæ dicta sunt de viuientibus incommuni, applicari facile possunt ad solum hominem.

XIV.

Accedit, rationes quibus hi authores moti sunt ad introducendam illam formam, valde debiles esse. Ad primam enim respondetur, quamuis anima sit superior forma, quam formæ inanimatarum, & requirit in materia organizationem membrorum: nõ propterea esse necessariam corporeitatis formam: nam anima per se sufficit ad actuandam immediatè materiam, & conseruandam illam in esse: seu terminandam dependentiam illius, & consequenter satis etiam est vt compositum ex tali materia & forma, sit

capax tring dimensionis, quod est esse corpus de predicamento substantiæ: sufficit deniq; vt talis forma requiratur in diuersis partibus materiæ diuersas dispositiones accidentales, per quas diuersa organa complentur, siue quia anima ipsa si diuisibilis sit, varias habet partes diuersarum rationum partialium, quibus illæ dispositiones respondent, siue quia si anima sit indiuisibilis, in sua eminenti & perfecta entitate tota illam varietatem virtute continet. An verò dispositiones illæ accidentales præcedant in materia ordine naturæ, vel omnino consequantur animam, quoad gradum proximum & vltimum, eadem ratio est de dispositionibus heterogeneis, quæ de homogeneis: & ideo necesse non est propter hanc causam particularem formam introducere in viuientibus, sed philosophandum in hoc est iuxta dicta superiori disput. de quantitate & accidentibus existentibus in materia prima.

Ad confirmationem, quod ad rem attinet, cum dicitur viuens constare corpore & anima, si per corpus pars phyfica intelligenda est, nihil essentialiter includere præter materiam, quia seclusa forma corporeitatis nihil aliud essentialiter potest manere in corpore, vt est pars phyfica, vt recte probat argumentum ibi factum. Vnde Aristoteles 7. Metaphysicæ 39. Manifestum (inquit) est, quod anima quidem substantia prima, corpus vero materia: homo vero, vel animal, quod ex ambobus. Et quamuis in tali materia requirantur dispositiones organicæ vt dispositiones vltimæ, conditionesque necessariæ: tamen non pertinet ad compositionem substantialem: & consequenter nec essentialiter includuntur in parte Phyfica essentiali. Nihil tamen est quod nos eoga: vt nomine corporis intelligamus puram partem phyficam, quæ est materia, sed vt stat sub quodam gradu Metaphysico formæ, seu (quod idem est) dicit compositum ex materia & anima, verbi gratia, non quatenus anima est, sed quatenus dat gradum corporeitatis; ad declarandam enim propriam rationem anime, & singularem gradum perfectionis quem addit ultra communem gradum corporis distinguimus peculiariter in viuientibus animam à corpore, & significamus corpus per modum partis Phyficæ, non quia forma in eo inclusa sit pars phyfica comparata ad animam, sed quia ita concipitur ac præcinditur ac si esset forma distincta. De qua re plura dici possent, quæ omitto, quia ea scripti in tertio tomo, tertia parte disputatio. 51. sect. 4.

Ad secundum respondetur esse falsum assumptum: nam in morte hominis, & cuiuscunque animalis forma cadaueris introducit, ne materia maneat sine forma. De qua forma, & de vnitæ aut distinctione eius & de causa efficiendi ipsius, non est hic dicendi locus, & parum refert ad rem de qua agimus. Probabile ergo est in viuientibus specie diuersis formam cadaueris, quæ loco animæ introducit, esse specie distincta, vt constat de plantis, atq; etiam de animalibus. Vtrum autem respectu eiusdem viuientis succedat forma eiusdem speciei, vtrumq; potest probabiliter dici, vt Caietanus disputat contra Scotum 1. parte, quæst. 76. art. 4. Quoad causam vero efficientem dicendum est, produci ab aliquo temperamento proximo cum concursu alicuius causæ vniuersalis, sicut generaliter dicendum est de his, quæ per accidens generantur ex putrefactione. Ad tertium dicendum est corpus mortuum esse specie diuersum, & consequenter quoad substantialem formam etiam esse numero distinctum. Neq; refert quod de corpore Christi assertur, nam illud dicitur esse, vel sensibiliter idem numero mortuum & viuum propter identitatem materiæ, quantitatis & sensibilium accidentium, vel supposititaliter idem propter identitatem suppositi. De qua re dixi in tertio tomo loco citato, & laus in 2. tom. disp. 35. sect. 3. vbi etiam declaravi an forma cadaueris, quæ fuit in triduo in corpore Christi fuerit

fuerit hypostaticè verbo vnita. Quod etiam Henricus loco supra citato attingit. Non est ergo necesse propter locutiones Theologicas, quæ commodum sensum habere possunt, fingere in homine nouam formam sine fundamento Philosophico: imo contra veram rationem substantialis & essentialis compositionis, vt partim ostensum est, & in sequentibus amplius ostendemus. Specialis autem ratio physica, quæ in homine sumi potest ex eo, quod anima eius spiritalis est, in sequenti puncto tractabitur.

Tractatur sententia de multiplicatione formarum iuxta gradus rerum.

XVII. Vltimus modus dicendi in hoc primo capite esse potest in vnaquaque re tot multiplicari formas substantiales per se subordinatas, quot sunt gradus rerum naturalium, & iuxta numerum graduum, qui ab vna & eadem substantia participantur. Sunt autem quatuor gradus substantiarum materialium scilicet, inanimatorum corporum vegetabilium, sensibiliū, & rationabilium. Rursus entia naturalia quædam participant vnum solum gradum & in eis tantum est vna forma, & hæc sunt opera inanimata, vegetantia vero duos participant gradus, vnde duabus formis constituuntur, animalia tribus, homines quatuor. Quam sententiam hoc modo integre declaratam non inuenio, tamen auctores, qui docuerunt, esse in homine tres animas realiter distinctas, si consequenter loquantur, necesse est, vt totum discursum factum amplectantur: nam qua ratione in homine distinguuntur tres, oportet in brutis duas etiam distinguere & qua ratione ipsas animas inter se separant, oportet quod gradum etiam animæ à communi gradu formæ corporalis distinguant: nam his omnibus eadem est proportio. Neque alia ratio distinctionis dari potest nisi graduum subordinatio & distinctio. Tenent autem eam opinionem de trium animarum distinctione Philop. 1. de anima, textu 91. quem sequitur Iandun. capite de anima; quæst. 12. & Paulus Venetus in Sum. de anima capite 5. Quorum fundamenta hoc loco non referam, quia ferè coincidunt cum his, quæ in referendis aliorum opinionibus tacta sunt.

XVIII. Solum in homine videtur inueniri peculiaris necessitas plurium animarum, saltem duarum ob duas præcipuas causas hominis proprias. Vna est, quia rationalis anima est perfecte spiritalis, & indiuisibilis, maximeque distans ab imperfectione materiæ: & ideo extrema tam distantia non videtur posse immediatè coniungi: est ergo necessaria aliqua forma, qua mediante vniantur. Atque hæc ratio peculiariter fauet opinioni Henrici supra tractatæ, nam anima rationalis cum sit incorporea, non potest dare esse corporeum: ergo nec potest esse forma corporeitatis. Et eadem ratione non potest esse forma vegetatiua, aut sensitiua formaliter, nā huiusmodi formæ sunt materiales, & corruptibiles: ergo præter hæc requiritur in homine aliqua forma materialis præter animam, siue illa sit vna, siue multiplex.

XIX. Altera causa est, quia in homine sunt operationes contrariæ, nam caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: non possunt autem contrariæ operationes ab eodem principio prodire, sed à contrariis. Quo argumento vtitur Ocham, qui hanc sententiam docet quodlib. 2. qu. 10. & in 11. addit etiam distinguere has animas à forma corporeitatis: & in brutis etiam distinctam facit talē formam ab anima sensitiua eorum. De anima verò sensitiua & vegetatiua negat esse distinctas. In quo certe non consequenter loquitur, neque etiam declarat an in plantis distinguatur anima à forma corporeitatis. Manichæi etiā duas in homine asseriebant esse animas, vnam spirituales à bono Deo inditam, aliam verò animalem

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

ei contrariam, & à contrario principio, malo scilicet Deo, quem illi fingebant, profectam: vt retulit Aug. lib. de duab. animab. contra Manichæos & 10. Gen. ad liter. cap. 13. & lib. de vera religione, ca. 9. & plures doctores Catholicos secutos esse hanc sententiam de duab. animab. in homine, spiritali, & sensuali, testatur H. ero. ep. 150 ad Hedib. q. 12. tractans locum quo illi mouebantur, 1. ad Thessal. 5. *Deus pacis sanctificet vos, vt integer spiritus vester & anima, & corpus, sine querela in aduentum Domini nostri Iesu Christi seruetur.* Cui testimonio coniungebant illud Daniel. 3. *Benedicite spiritus & anime iustorum Domino.* Idem tenuit Philo. in lib. quod deterius potiori insidietur.

Hæc verò sententia non solum in Philosophica ratione improbabilis est, sed etiam in nostra fide parū rata, quantum ad eam partem qua ponit in homine plures animas. Et quidem quantum ad illam rationē generalem distinguendi plures formas substantiales ex gradibus rerum, à posteriori ex eo recte improbat quod ex illo principio sequitur necessarias esse in homine animas realiter distinctas, quæ est à sana doctrina alienum. Deinde omnes rationes quibus probauimus non distinguī in viuētib. animam à forma corporis, à fortiori probant additionē noui gradus non sufficere ad formas realiter distinguendas.

Imo rationes factæ contra primam sententiam, quibus ostensum est non distinguī realiter formas propter diuersa prædicata quidditatiua inter se subordinata, idem probant etiam si vnum prædicatum addat alteri nouum gradum, nam quando illi duo gradus in vna, & eadem re coniunguntur, vnus comparatur ad alium vt differentia specifica ad genericā, & ita ex vtroque vna substantialis species constituitur tanquam ex vniuersali, & particulari: ergo in re non distinguuntur illi gradus seu differentiæ, vt coniunctæ in tali specie: ergo nec formæ quæ sunt principia talium graduum vel differentiarum, realiter distinguuntur in tali substantia. Quod tandem declaratur applicando cum proportionē rationem supra factam, nam si in equo, v.g. est anima vegetatiua, necesse est vt per aliquam specificam differentiam sit contracta, nam anima vegetatiua vt sic solum dicit rationem genericam, quæ distinguitur per varias species, vt in arboribus & plantis est euidentissimū, non potest autem esse in equo indiuidua & realis anima constituta sub genere animæ vegetatiuæ, & non sub aliqua specie illius generis: ergo necesse est vt per aliquam specificam differentiam sit contracta & constituta. Aut ergo illa differentia continetur intra gradum ipsum vegetatiuum, sicut differentia specifica cuiusdam arboris, v.g. piri, manet intra latitudinem gradus vegetatiui: vel est ipsamet differentia eleuans illam animam ad gradum sensitiuum. Primum dici non potest; quia aliàs illa anima vt sic constitueret vltimam quandam & infimam speciem rei vegetabilis, quæ non esset capax vltioris differentiæ, & consequenter neque vltioris animæ: neque compararetur ille gradus ad subsequētē, vt genus ad speciem, sed opponerentur tanquam duæ species vltimæ condistrictæ: ergo necesse est dicere secundum, nimirum animam vegetatiuam secundum suam rationem genericam contrahi in anima equi per ipsūmet gradum specificum. Ex quo aperte concluditur, animam vegetatiuam in equo non esse re distinctam à sensitiua, quia nulla res potest distinguī realiter à differentia, per quam essentialiter constituitur.

Atque hæc ratio eandem vim habet in anima rationali, & eodem modo applicari potest; nam, si anima sensitiua v.g. esset in homine re distincta à rationali, illa esset specificè contracta intra gradum sensitiuum: vnde esset anima quædam irrationalis, & belluina, quæ seclusa rationali, aut per intellectum, aut re ipsa saltem per potentiam Dei, verè constitueret quoddam brutum tam integrum & completum in specie animalis, sicut est equus: quo modo rectè

Ff 3 ait

Duas animas ponant Manichæi.

XX. Improbatur adducta sententia cum sua explicatio-nibus.

XXI.

XXII.

ait Augustinus lib. 82. quæst. q. 8. Apollinarem, dum asseruit Verbum assumpsisse animam sensitivam sine rationali, re ipsa dixisse assumpsisse quandam beluam. Quomodo ergo posset compositum tali anima constitutum videri informari anima rationali?

XXIII.

Præterea est optima ratio communis quidem omnibus, sed quæ evidentius in homine conspicitur, sumiturque ex subordinatione & dependentia omnium humanarum virium ac facultatum: nam ex attentione nimia ad actionem vnius facultatis v.g. intellectus impeditur operatio sensus, imo & ipsa nutritio, & ex operatione vnius potentie v.g. operatione phantasie, movetur cor, & excitantur alie facultates naturales. Ex qua experientia supra probavimus dari formam substantialem distinctam à facultatibus accidentalibus, ut sit vnum principium, in quo omnes facultates radicentur, & à quo proveniat illa sympathia actionum.

XXIV.

Possent præterea hic adiungi argumenta Theologica, ut est illud, quod sumitur ex illis verbis Genes. 2. Formavit Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem eius spiraculum vite, & factus est homo in animam viventem: ille enim spiritus, quem Deus spiravit, anima rationalis fuit, & per eandem factus est homo vivens, & consequenter etiam sentiens. Aliud est ex VIII. Synodo generali, quæ est Constantinopolitana IV. can. 11. qui sic habet. Apparet quosdam in tantum impietatis venisse, ut homines duas animas habere dogmatizarent: tales igitur impietatis inventores, & similes sapientes, cum vetus, & novum testamentum, omnesque Ecclesie Patres vnam animam rationalem hominem habere asseverent, Sancta & universalis Synodus anathematizat. Vnde in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 15. hoc etiam traditur ut dogma certum: quia verò Ocham dicit ibi esse sermonem de duabus animabus rationalibus, ut constet id esse falsum, referam verba: Neque duas animas esse dicimus in vno homine: sicut Iacobus & alii Syrorum scribunt: vnam animalem, qua animetur corpus, & immista sit sanguini, & alteram spirituales, quæ rationem ministrat: sed dicimus vnam esse eandem animam in homine, quæ & corpus sua societate vivificat, & semetipsam sua ratione disponat. Similia habet Augustinus de spirit. & anim. c. 9. Damascen. lib. 2. de fide, c. 12. Accedit, quod alias mortuo homine aliqua anima delineret esse: & Christus moriens aliquam substantiam Verbo unitam simpliciter dimisisset. Vnde Ocham, ut hoc incommodum evideret, dicit animam sensitivam Christi conservatam esse in Christo, vel cum rationali, vel cum corpore. Sed si intelligat mansisse unitam corpori, est hæresis, alius corpus illud non mansisset mortuum, sed sentiret. Si vero intelligat mansisse separatam, dicit miraculum inauditum, quod forma materialis conservata sit sine materia. Item inauditum est in Ecclesia duas animas Christi esse separatas in triduo. Quare temerarium esset, ne dicam erroneum, id asserere.

XXV.

Quocirca cum spiritus & anima hominis distinctæ nominantur in Scriptura, non distinguuntur substantia, sed munere & officio, ut Hieronymus supra indicat, & latè declaravimus in 1. Tom. 3. par. qu. 6. in Comment. art. 2. & disput. 17. sect. 4. Sæpe verò ipsa anima, prout absolute vivificat corpus, nomine spiritus appellatur, ut Ecclesiastici 12. Et spiritus redit ad Dominum, &c. qui spiritus, immortalis alibi anima vocatur, nempe Matthæi 10. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Et de Christo Domino dicitur Matthæi 27. quod emisit spiritum: id est animam. Vnde Clemens vnic. de Sum. Trinitate, dicitur Christus assumpsisse partes nature nostre unitas, corpus scilicet, & animam rationalem.

XXVI.

Ratio ratio
animæ licet
inextensa,
materia
forma est.

Nec rationes in contrarium factæ difficilem habent solutionem. Ad primam enim negatur minor, nam licet anima sit indivisibilis & spiritualis, potest immediatè uniri materię, quia essentialiter est actus

eius. Non enim refert, quod in perfectione entis multum inter se distet materia & anima rationalis, nam ad unionem non est attendenda distantia vel propinquitas in perfectione entitatis, sed in proportionem & convenientiam in mutuo respectu actus & potentie, quæ proportio sufficiens reperitur inter materiam & animam, imo fortasse maior & perfectior, quam inter materiam, & quancunque aliam formam. Alioquin etiam si fingatur materia iam informata quacunque forma vel anima extensa & materialis, adhuc erit anima improporionata ut uniatur illi: quia quod ad extensionem attinet, tam extensa est illa forma, sicut materia: ergo si inde orirebatur improporion, non tollitur, imo augetur aliunde. Primo, quia cum illa anima sensitiva, sit actus substantialis & specificus, ut probatum est, magis distat ab anima rationali, quoad proportionem requisitam ad unionem, quam anima & materia, & ita potius impedit, quam iuvat ad unionem. Secundo, quia si intercederet anima sensitiva, intellectiva esset purum principium intelligendi, purum autem intelligendi principium non est aptum ad informandum corpus, ut latius offendemus infra tractando, de intelligentis separatis. Ut ergo rationalis anima sit vera forma corporis, oportet ut ipsamet sit principium non tantum intellectuum, sed etiam operationum quæ exercentur per corpus: ergo maxime operationum sensitivarum, quæ sunt actionibus intelligendi, propinquiores. Quod adeo necessarium est, ut dubitarent nonnulli, an ipsamet anima quatenus intellectiva informet corpus. Non verò est, quod dubitarent, nam rationalis anima essentialiter est forma corporis secundum se totā, & secundum omnes gradus, qui licet à nobis ratione præstendantur, in re tamen idem in anima sunt. Vnde licet ex essentia huius animæ non dimanent potentie intellectivæ, quæ in corpore recipiantur, tamen ex eadem potentie sentitiivæ, imo & vegetativæ manant cum singulari quadam perfectione propria rationalis animæ, & proportionata ad ministrandum actionibus mentis. Et hoc etiam est argumentum, eadē esse animā sensitivā cū rationali in homine.

Ex quo etiam intelligitur, quomodo anima rationalis, licet sit incorporea, possit esse forma corporeitatis: nam esse actum, aut formam corporeitatis, non est esse ipsam corpoream seu extensam, sed esse formam constituentem cum materia vnam substantiam compositam capacem quantitatis. Vnde, ut supra disputat. 13. dicebam, idem omnino est esse formam corporeitatis, quod esse formam substantialem materię, quia ex hoc præcisè, quod sit actus substantialis materię, constituitur ex utraque substantia integra, materialis & corporea. Cum ergo rationalis anima, etiam si indivisibilis, vera forma sit substantialis corporis, habet quidquid necessarium est, ut sit forma corporeitatis. Ex quo etiam concludi potest continere etiam sufficienter gradus intermedios, vegetativum scilicet, & sensitivum, ita ut eos formaliter conferre possit composito, quia non potest continere extremos gradus sine his mediis. Dici autem solet frequenter, rationale animæ virtute & eminenter continere hos gradus. Quod tamen aliis videretur non sufficere ad formalem causam, licet ad efficientem satisfaciat. Atque ita sine dubio dicendum est, sicut de ratione formæ corporeitatis non est ut sit corporea formaliter, ita de ratione animæ vegetativæ & sensitivæ non esse, quod sint materiales & extensæ, sed quod sint principium formale vegetandi & sentiendi, & quod constituent formaliter vivens secundum hos gradus vite, quod verè ac formaliter habet anima rationalis: dicitur tamen eminenter continere, cōparatione facta ad formas illorū graduū, quæ perfectionē eorū non transcendunt: quia altiori modo continet perfectiones earum. Vnde, generatim loquendo negandum est esse de ratione formæ vegetativæ aut sensitivæ, quod sit corruptibilis, auteducta de potentia materię, sed addēdū esset, illud esse de ratione animæ vegetativæ.

getatiuæ tantum, aut sensitiuæ tantum: in homine autem nulla est forma, quæ sit aut vegetatiua, aut sensitiua tantum. Quare nulla est in homine formaeducta de potentia materiæ. Neque hoc obstat, ut alij obiciunt, naturali generationi hominis, quia ad hæc non est necesse, ut forma fiat per educationem: aliàs, etiam in homine esset anima sensitiuaeducta de potentia materiæ, non generaretur homo, sed illud animal irrationale constitutum per talem animam. Ad generationem ergo naturalem satis est, quod vnio animæ ad corpus, naturali modo fiat per naturalem dispositionem, & actionem.

XXVIII. Ad vicinam rationem Ochami respondetur in primis diuersitatem vel oppositionem operationum indicare diuersitatem facultatum proximarum, nõ vero formarum, ut supra dictum est. Deinde dicitur, dupliciter intelligi posse esse in homine operationes contrarias, scilicet vel simul, vel diuersis temporibus. Hoc posterius non solum in eadem anima, sed etiam in eadem potentia accidere potest, ut per se constat: illud autem prius nõ est verum intellectum de propria contrarietate: nam quando voluntas & appetitus simul mouentur affectibus contrariis, tendunt in obiecta sub diuersis rationibus, & diuerso etiam modo: nam si affectus vnus est efficax, alterius est inefficax, ex quo potius colligitur, hos appetitus in eadem anima radicari: nam motus vnus retardat motum alterius, si sit aliquo modo repugnans: si autem inter se consentiant vterque, facilius & promptius fit. Atque hæc de primo capite, & modo fingendi plures formas substantiales in eadem materiâ.

De partibus heterogeneis, & earum formis.

XXX. Secundus modus opinandi de pluralitate formarum esse potest, contingere duas formas substantiales manere in eadem materiâ, vel in eadem parte illius, quando vna est imperfecta, & comparatur ad aliam ut dispositio præparans materiâ, & non ut forma generica, & specifica: in quo est magna differentia inter hunc modum, & præcedentem, quod in illo vtræque forma est essentialis compositio, & prædicata a singulis formis desumpta, quidditatiue & essentialiter inter se prædicantur, ut hominem esse animal, &c. quod plane repugnaret, si formæ essent distinctæ. At vero iuxta hanc secundam viam, forma, quæ est dispositio ad aliam, non est de essentia substantiæ compositæ ex materiâ & alia forma, sicut tales dispositiones accidentales non sunt de essentia, sed causæ aliquo modo extrinsecæ.

XXX. Duas autem opiniones inuenio, quæ ad hoc secundum caput pertinere videntur. Vna est, quæ in solis viuentibus ponit in singulis partibus dissimilares singulas formas partiales specie distinctas, disponentes ad integram formam, quæ est vna realiter distincta ab omnibus illis partialibus. Ita tenet Antonius Andr. 7. Metaph. q. 17. & Paulus Venerus in Sum. de anim. cap. 5. Niphus 1. de Generat. text. 78. & solet tribui Commentatori; eo quod 6. Physic. com. 59. dicitur, caput, & huiusmodi partes specie differre, & 2. Metaphysic. textu 17. vbi dicit animal, & partes eius conuenire in forma totius, & differre in formis propriis. Et de his partibus intelligunt aliqui, quod Aristot. ait secundo de generat. animal. capit. 3. hominem prius viuere vita plantæ, post animalis, tandem vita hominis. Rationes præcipue sunt, quia in his partibus sunt dispositiones, non solum diuersæ, sed etiam contrariæ, & ab eisdem sunt operationes diuersarum rationum: ergo habent etiam formas partiales diuersarum rationum. Itæ, quia pars heterogenea abscissa retinet eandem naturam carnis, aut ossis, & tamen in ea non manet forma totius: ergo manet forma partialis. Tertio, quia hæc partes differunt specie, ideo enim partes heterogeneæ seu dissimilares dicuntur, sed non differunt in forma totius: ergo differunt

in formis partialibus.

Hæc vero sententia merito reicitur ab omnibus, qui negant pluralitatem formarum, quos infra referam, & specialiter agit contra illam lauellus 7. Metaph. q. 16. Et præter rationes generales, quæ probant vnitatem formæ substantialis, impugnatur in hunc modum. Aut loquimur de viuentibus habentibus indiuisibilem animam, aut diuisibilem, & coextensam materiæ. Si de posterioribus sit sermo, facile concedi potest, in diuersis partibus heterogeneis esse diuersas partes formæ heterogeneas: nam re vera in arbore non est eiusdem rationis illa pars formæ, quæ est in fronde, & quæ est in fructu, &c. sunt tamen partiales illæ formæ, & aptæ, ut inter se vniantur, & continentur: & ideo componunt vnâ integram formam totius. Quapropter falsum est fingere aliam formam totalem superadditam his formis partialibus, & omnes illas partes iterum informantem: ad quid enim est huiusmodi forma, aut quo indicio probabili ostenditur? quidquid enim est in toto, & in singulis partibus, quantum ad accidentia & operationes, saluatur sufficienter cum solis illis formis partialibus. inter se vnitis, seu (quod idem est) cum sola forma integra composita ex illis partibus. Præterea inquiri, an illa forma totalis indiuisibilis sit, vel extensa. Primum dici non potest de his formis materialibus, & si de aliquibus dicatur, id pertinet ad secundum membrum supra propositum. Erit ergo forma illa extensa, & composita ex partibus: de qua rursus interrogo, an partes eius, quæ correspondet diuersis partibus heterogeneis corporis, sint omnino similes, & eiusdem rationis inter se, vel aliquo modo diuersæ, & dissimilares. Primum dici non potest, præsertim loquendo consequenter in illa sententia, nam contra illud procedunt argumenta, quibus ipsa nititur, quomodo scilicet forma, quæ in se est eiusdem rationis, requirat in diuersis partibus diuersas, & contrarias dispositiones, maxime cum nõ sit tota in singulis partibus, sed secundum diuersas partes, quæ inter se sunt omnino similes. Item, quomodo habeat illa forma in diuersis partibus diuersas actiones: nõ si hoc tribuatur diuersis dispositionibus: ergo sufficiet diuersæ dispositiones accidentales ad eam diuersitatem actionum, cum actiones ipsæ accidentales etiam sint: ergo superfluum est fingere in singulis partibus duplicem formam substantialem, partialem scilicet, & totalem, quarum vna sit dispositio ad aliam. Et præterea contra hunc modum multiplicandi formas, procedet à fortiori, quæ in sequenti membro dicemus.

In his ergo viuentibus, quæ habent indiuisibiles formas, videri potest nonnulla maior dubitandi ratio, quæ re vera solum habet locum in compositione hominis: quamuis enim de animalibus perfectiorum animalium sit nonnulla controuersia, suppono tamen esse probabilius, nullam formam materialem esse vere ac proprie indiuisibilem. Duobus enim modis potest dici forma indiuisibilis: vno modo, quia licet constet ex partibus tamen vel separari naturaliter non possunt, ut in formis celestibus, vel nõ possunt ita separari, ut separatè conferuentur, sed statim ac diuiduntur, corrumpuntur. Et hoc fortasse modo sunt indiuisibiles animæ perfectiorum animalium: hæc tamen indiuisibilitas nihil refert ad rem, de qua agimus, quia satis est, quod ipsamet anima constet ex partibus heterogeneis, & ex earum inseparabili vnione tota confurgat, ut superuacaneum sit alias partiales formas in singulis partibus coningere, ut ratio superius facta probat, nam quæ procedit, siue illa forma diuisibilis sit, siue indiuisibilis in dicto sensu, ut per se notum est. Alio ergo modo dicitur forma indiuisibilis proprie & in rigore, quia nullis partibus constat, quam necesse est totam esse in toto, & totam in qualibet parte: hoc modo solam animam rationalem existimamus esse indiuisibilem: quamquam rationes, quæ de illa fiunt, possint applicari

XXXI.

XXXII.

*Brucorum
omnium
forma di-
uisibiles.*

ad quamcunq; aliam, si quis existimauerit esse indiuisibilem.

XXXIII.

In partibus
humani
corporis he
terogeneis
vna forma.

Quod ergo talis forma non requirat in partibus sui corporis organici diuersas partiales formas, probatur primo ex eminencia & perfectione talis formæ, quæ cum in se sit indiuisibilis actus, per se primo respicit, vt adæquatum susceptiuum, totum illud constans ex omnibus illis partibus diuersimode dispositis partialiter, vt ex eis confluat integra dispositio, consentanea perfectioni talis formæ: ergo etiam in tali composito sunt superflue tales formæ partiales. Patet consequentia, tum quia ipsa indiuisibilis forma est sufficiens ad actuandam plene & perfecte quilibet partem illius materiæ, etiam si varie disposita sit. Tum etiam, quia illæ formæ partiales non tollunt, quin ipsa indiuisibilis forma respiciat omnes illas partes varie dispositas vt componentes suum adæquatum susceptiuum: neq; tollunt, quin illa eadem forma sit principium radicale, & principale omnium actionum, quæ per illa varia membra exercemur: in quo genere illa etiam est sufficiens principium earum: ergo superflue sunt illæ formæ partiales.

XXXIV.

Secundo, quia repugnat vnam formam substantialem esse dispositionem proximam & permanentem ad aliam substantialem formam. Potest quidem vna forma esse dispositio remota, & transiens (vt sic dicā) sic enim forma sanguinis est dispositio, & quasi via ad formam carnis, remota tamē & transiens, quia non manent simul, sed ex sanguine fit caro, vt ex transiente materia. Similiter forma embryonis est dispositio ad formam hominis, & eodem sensu accipiendum est, quod ex Aristot. supra referebamus, nempe hominem prius viuere vita plantæ, post vita animalis, &c. in hoc enim significauit processum generationis ab imperfecto ad perfectum per varias dispositiones, donec ad introductionē vltimæ formæ perueniatur: semper tamen imperfectior forma recedit, adueniente perfectiori. Quod vero vna forma substantialis sit dispositio vltima ad aliam, simul permanens cum illa, fieri nullo modo potest: quia vnaquæque forma substantialis dat esse simpliciter, & constituit essentiam completam in genere substantiæ: ergo non potest vna forma esse talis dispositio ad aliam. Nec refert, si quis dicat, hoc esse verum de formis totalibus, non autem de partialibus, nā si in omnibus partibus corporis humani præter animā sunt huiusmodi formæ, ex omnibus illis formis partialibus confluet vna integra forma distincta ab anima rationali: nam, sicut omnes partes materiæ sunt inter se vnite, sicut partes materiæ quas informant component ergo vnam integram formam in suo proprio genere & specie constitutam: ergo non potest esse dispositio ad aliam formam totalem eiusdem materiæ.

XXXV.

Ex quo argumentor tertio, nam vel illa forma composita ex partialibus, est anima vegetatiua, aut sensitua, vel est forma inanimata. Hoc posterius dici non potest consequenter, aliās non deseruirent hæc formæ partiales ad propria munera vitalia singulorum membrorum, cum tamen propter hanc potissimum causam poni dicantur. Et præterea contra huiusmodi formam procedunt omnia, quæ supra dicta sunt de forma missionis aut corporeitatis. Et simili modo, si talis forma dicatur esse anima, contra eam positionem procedunt omnia supra adducta in eos, qui ponunt in homine duas, vel tres animas. Neq; refert, si quis contendat ex illis formis partialibus non componi vnam, nam tunc de vnaquaque forma partiali per se sumpta, vt carnis aut ossis, eadem ratio procedet: quia re vera in hac consideratione vnaquæque forma illarum solo nomine dicitur partialis, cum non sit vera pars alicuius totalis formæ: in se ergo erit quædam forma integra, de qua interrogari poterit, an sit anima, necne, & procedet ratio facta.

XXXVI.

Et similiter poterit inquiri: an hæc formæ partiales, seu integra ex illis composita maneat in corpore, re-

cedere anima rationali, vel pereat. Si primum dicatur, sequitur primo satis consequenter, manere corpus illud viuum, recedente rationali anima: nam (vt dixi) formæ illæ, aut quæ ex illis conlurgit, animæ esse debet: aliās nihil deseruiret ad operationes vitæ. Item, sequitur partem abscissam, & coniunctam corpori humano, esse vniuocæ carnem, aut os, &c. quod est contra Arist. 7. Meta. tex. 56. & clarius 1. de Gener. animal. c. 19. & 1. de ani. c. 1. Si vero tales formæ partiales omnes recedunt, recedente anima, primū absq; vllō indicio vel necessitate finguntur. Et deinde sequuntur inconuenientia Theologica, quæ supra inferebamus, scilicet in Christi morte aliquem substantialem formam dimissam esse à Verbo, vel manere separatam simul cum anima rationali.

Adde Arist. 1. de anima, text. 91. & sequentibus ex professo impugnare opinionem Platonis, ponentis plures animas in diuersis partibus corporis. Est autē eadem ratio de multis formis partialibus. Verum est solum posuisse Platonem diuersas animas quasi partiales in diuersis partibus, non vero deinde vnam integram in toto: sed hic modus ponendi plures formas partiales non pertinet ad præsentem disputationem, quia re vera iuxta illum non ponuntur plures formæ in eadem parte materiæ. Constat vero esse omnino falsum, quia ex illo sequitur, animam rationalem non informare corpus humanum, sed aliquā partem eius, & consequenter sequitur non esse principium omnium actuum vitalium hominis: quod repugnat sanæ doctrinæ, quæ deinit animam rationalem esse veram formam corporis. Et supra etiam est ostensum ex connexionē harum operationum colligi radicationem illarum in vno principio. Denique ratio Aristot. est, quæ ad rem maxime spectat: si enim colligit: Aut illæ animæ informant diuersas partes vniuntur in vna anima, vel non. Si non vniuntur, ergo non componūt per se vnum. Si autem vniuntur in vna anima, vel per vnam, quasi communem omnibus, continentur in vno composito, illa vna sufficit, & aliæ plures falso, & superflue multiplicantur; hæc vero ratio æque procedit de quibuscunq; partialibus formis.

Ad rationes contrariæ sententiæ patet solutio ex dictis. Ad primam respondetur, illas varias dispositiones partium organicarum complere vnam integram dispositionem vnius formæ totalis, vel diuisibilis, vel indiuisibilis, vt explicatum est. Quod vero ad operationes harum partium attinet, si sit sermo de actionibus mere naturalibus & transeuntibus vt calefacere, frigidare, &c. hæc proxime proueniunt à primis qualitatibus, quibus hæc partes diuersimode disponuntur, & afficiuntur. Si vero sit sermo de operationibus vitalibus, vt sunt attrahere, expellere, tangere, videre, &c. hæc proueniunt proxime à diuersis facultatibus vitalibus, quæ interdū in eadem, interdū in diuersis partibus corporis existunt: omnium vero radicale principium est vna, & eadē forma, quia est vniuersale principium, hæc omnia virtute continens. Et ideo propter has dispositiones vel operationes non est necesse multiplicari partiales formas: præsertim cum illis positis, necesse sit fieri superiorē & totalem formam partes illas informare, & requirere in illis illas varias dispositiones, & posse per illas exercere illas varias operationes.

Ad secundum respondetur, negando antecedens, nam in parte heterogenea abscissa non manet eadem forma, quæ antea erat, & ideo manus abscissa est æquiuoce manus, vt Aristot. dixit. Sed solet contra hoc instari, quia huiusmodi pars abscissa, si intra breue tempus iterum coniungatur toti secundum eandem partem vnde abscissa est, vere ac substantialiter vniuntur, & viuunt, sicut antea: ergo retinuit eandem formam, alioqui non posset iterum ab ea informari, quia à priuatione ad habitum non est regressus. Sed hæc replicata eadem difficultatem habet in omni sententia: quia

quia negari non potest, quin pars illa per diuisionem amiserit informationem formæ totalis, v. g. animæ rationalis: si ergo postea iterum vnitur, & informatur ab illa, fit regressus à priuatione ad habitum. Si autem negetur iterum informari rationali anima, eadem ratione negabimus nos iterum vere vniri. Vnde Soncin. 8. Metaphysic. q. 10. ad 7. probabilius putat nunquam iterum fieri perfectam vnionem physicā talis partis. Ad experientiam vero, quæ esse dicitur, quod talis pars iterum viuunt, & sentit, respondebitur iuxta hanc sententiam, negando esse sensum in ipsa parte, sed in propinquis: sicut in ossibus aut dentibus videtur esse doloris sensus ex propinquitate alicuius partium. Quod vero attinet ad nutrimentum, & conseruationem temperamenti, dicitur fieri per iuxtapositionem. Sed quia hæc sunt creditu difficilia, probabilius fortasse est illam partem iterum informari anima rationali: nec est incoueniens ex partiali illa priuatione & quasi momentanea, redire ad habitum, quia forma in se integra manet, & dispositiones, quæ in tali parte erant ad illam numero formam, eadem permanferunt, & in ea parua mora partem etiam diminutā fuerunt, & ideo non est incoueniens, quod eadem forma ad illam partem materię statim reuertatur.

Ad tertium responderi potest, negando assumptū, scilicet heterogeneas partes differre specie substantiali, sed satis est, quod accidentali differat: vnde dissimilares dicuntur propter diuersitatem dispositionum. Nihilominus in viuētibz habentibus animas extensas, probabilius censeo inter ipsas partes animæ, quæ diuersas partes organicas informant, esse aliquam maiorem diuersitatem, quam sit inter partes formæ homogeneæ, ideoque in ipsamet substantia esse aliquam diuersitatem inter has partes, quæ recte appellabitur specifica partialitas. In forma autē humana habet specialem difficultatem, quomodo informet has partes, & pro ratione dispositionum diuersimode vniatur illis. Sed hæc res pertinet ad scientiam de anima.

De formis elementorum, an maneant in misto.

Secunda sententia pertinet etiam ad hoc secundum caput, est Auicennæ, Commentatoris & aliorum, qui dicunt in omnibz mistis manere formas elementorum: non enim videtur credi posse, quod in alium vsum maneant, quam vt sint dispositiones ad formam misti. Hoc autem tenet Auicenna. 1. sufficient. c. 10. & Comment. 1. de Generat. ca. de mistione, & 3. de Cælo, text. 67. Qui differunt, nam ille ponit formas substantiales elementorum indiuisibiles, & ideo affirmat manere in misto integras, & perfectas substantiales: hic vero putat illas formas esse intensibiles & remissibiles, & ideo ait manere in misto remissas, iuxta proportionem suarum qualitatum. Putat enim has formas elementorum adeo esse imperfectas, vt sint veluti medię inter qualitates & substantiales formas perfectas: propter quod fortasse à Platone in Timæo qualitates vocantur, ideoque imitantur qualitates in graduā latitudine, secundum quam possunt intendi, & remitti. quam opinionem sic exposuit sequuntur Niphus 1. de Generat. textu 118. & 8. Metaph. disputat. 4. & 11. Metaph. disput. ult. Zimara Theorem. 48. Multi etiam ex medicis eandē sententiam secuti sunt, vt videre licet apud Thomam de Garo in Summ. medicin. lib. 1. tract. 1. q. 1. & præsertim Galenus in 2. Methodi. ca. 2. & lib. de substantia naturali ad finem, & ex Theologis idem secutus est Aureolus in 2. d. 15. vt ibi referunt Capreolus & Gregorius.

Variis autem modis intelligi potest hæc opinio. Primo, quod formæ elementorum maneant in diuersis particulis materię minutissimis. Et hoc modo

posuit Auicenna manere in misto huiusmodi formas, & fortasse voluit formam misti informare omnes illas particulas, easque inter se vnire, alioqui non posset saluare substantialem mistionem, sed solū per iuxtapositionem, vt per se notum apparet. Singulæ enim ex illis particulis sicut materia, & forma distinguuntur, ita & quantitate: ergo & loco, non enim possent loco penetrari, ergo solum per iuxtapositionem dicerentur misceri, sicut aqua & vinum, dum in suis substantiis integra manent, non tamen singulæ particulæ essent mistæ, & consequenter nec totū esset substantialiter mistum, neque esset per se vnū, quia partes non essent per se connexæ: vnde facile dissiparentur per mutuam actionem, vel localem motionem. Necessaria ergo est alia forma propria misti, diuersa à formis elementorum, vt iterum infra contra Aureolum ostendemus. At hoc etiam est impossibile. Primo, quia forma misti, & forma elementi diuersas requirunt dispositiones, & impossibiles, vt omittam rationes generales contra pluralitatem formarum. Secundo, quia cum omnes partes misti, præsertim in rebus homogeneis, habeant idem temperamentum primarum qualitarum, nulla potest ratio reddi, ob quam in vna parte materię misti sit forma ignis, in alia aquæ, &c. Quæ ratio etiam procedit in rebus heterogeneis, nam quælibet pars heterogenea ex homogeneis constat, & mista est. Tertio, quia si in partibus eodem modo dispositis manent diuersæ formæ elementorum, signum est illam formam in tali parte non esse dispositionem ad formam misti: quandoquidem in simili parte esse potest cū contraria formæ substantiali misti: ergo æque bene, aut melius esse poterit, etiam si in tali parte materię nulla forma elementi existat, dummodo ibi sit temperamentum proportionatum primarum qualitatum, quod etiam pendere non potest à forma talis elementi, cum in alia parte simili dicatur esse cum forma contraria. Ex quo etiam concluditur talem formam esse impermanentem ad omnem actionem & conseruationem illius partis misti, in qua esse dicitur: atq; adeo ex nullo effectu aut signo naturali colligi posse formas elementorum manere hoc modo in misto.

Alio modo potest intelligi illa sententia, quod scilicet omnes formæ elementorum simul informet quamlibet partem materię misti, & deinde superueniat forma misti, informans etiam totam illam materiam. Et hic modus tot continet absurda, vt ea de causa à nemine assertus videatur: nam primo sequitur, formas formales repugnantes simul esse in eadem parte materię in suo esse integro, & perfecto: formæ enim elementorum formaliter inter se pugnant: nam, si dispositiones eorum sunt formaliter repugnantes, quomodo ipsæ formæ non erunt? Alioqui, qualiter vnum elementum generabitur ex alio? aut cur generatio vnius erit corruptio alterius, si formæ eorum non sunt repugnantes in materia? Secundo, si huiusmodi formæ non habent proprias dispositiones in gradu sibi proprio, & consequenter nec proprias actiones, nihil conferre possunt ad formam misti: ergo non sunt dispositiones ad illam. Imo impossibile est, quod eadem forma postulet in eadem parte materię dispositiones omnino repugnantes, & in esse perfecto earum, vt summum calorem, & summum frigus: at vero non minus repugnant inter se substantiales formæ aquæ & ignis, præsertim in suo esse perfecto. Tertio faciunt maxime contra hanc sententiam argumenta generalia fieri solita contra pluralitatem formarum, quia ponit in eadem parte materię plures formas específicas, per se sufficientes ad constituendum suppositum habens suum proprium esse simpliciter, & requirentes dispositiones valde repugnantes, forma enim terræ postulat maximam densitatem: at forma ignis raritatem maximam, hæc intensum calorem, forma vero aquæ, intensum frigus: qui ergo fieri potest vt tales

formæ

formæ integræ & perfectæ eandem partem materiæ simul informant?

XLIV.

Elementorum
formæ
perfectissimæ
substantialis.

Tertio modo intelligi potest hæc sententia, prout Commentator eam exposuit, nempe quod omnes formæ elementorum sint in tota materia mixti, & in omnibus partibus eius, refraetæ tamen (ut inquit) & in gradu remisso: & deinde tota materia sic affecta & disposita illis formis informetur forma mixti. In qua sententia primo impugnari solet, quod Commentator supponit, formas scilicet elementorum non esse perfecte substantiales, sed medias inter accidentales & substantiales. Contra quod argumentatur D. Th. 1. de Generat. text. 84. quia impossibile est dari medium inter substantiam & accidentem: tum quia inter contradictoria non datur medium: substantia autem & accidentem distinguuntur per immediatam contradictionem: tum etiam, quia medium est inter extrema eiusdem generis: substantia autem & accidentem sunt diversorum generum. Deinde addere possumus formam substantialem ignis, & cuiuscunque elementi esse per se sufficientem ad actuandam materiam, ita ut illam in esse constituat seu conseruet, & ad constituendum cum illa unum suppositum, quod sit proprie & uniuoce substantia: ergo talis forma tam proprie & uniuoce substantialis est, sicut quæcunque alia. Et hoc ipsum confirmatum est supra, cum ostendebamus dari formas substantiales.

XLV.

Formæ substantialis
huius repugnat intentioni.

Quod si fortasse Commentator hoc non neget, sed eas appellet medias, solum quia inter substantiales formas habet minimam perfectionem: unde fit, ut in aliquibus proprietatibus similitudinem habere possint cum formis accidentalibus: contra hoc, omnia controuersia de modo loquendi, ostendo secundum, falso eis attribuere similitudinem cum formis accidentalibus in hac conditione intentionis, & remissionis: quia hæc conditio ita est propria accidentium seu qualitatum, ut directe repugnet formæ substantiali, quatenus talis est: si ergo formæ elementorum sunt vere ac proprie substantiales, ut ostensum est, non possunt esse similes accidentibus in hac conditione. Antecedens probatur primo ex Philosopho in Prædicament. cap. de Substant. dicente, substantiam non recipere magis, & minus: si autem forma substantialis aquæ intenderetur & remitteretur, re vera sicut aqua est magis, vel minus frigida, ita esset magis vel minus aqua.

XLVI.

Secundo argumentatur D. Thom. 1. p. qu. 76. artic. 4. ad 4. quia esse substantiale cuiuscunque rei in indiuisibili consistit, & omnis additio vel subtractio variat speciem, sicut in numeris, ut dicitur 8. Metaphys. text. 10. Hæc vero ratio calumniam pati potest, quia similiratione probaretur qualitatem non posse intendi & remitti, quoniam etiam in accidentalibus formis verum est, quod essentia earum consistunt in indiuisibili, & quod species earum sint sicut numeri, & consequenter, quod quælibet subtractio, & additio variat speciem: intelligendum vero est de additione essentiali & formali, non de intensiua: idem ergo responderi poterit de substantialibus formis. Responderetur tamen esse diuersam rationem de forma substantiali, & accidentali: nam illa est, quæ primo constituit essentiam rei simpliciter: & ideo oportet, ut sit omnino indiuisibilis, & inuariabilis, quamdiu manet in eadem materia. Quod declaratur à posteriori ex illo effectu, ex quo supra collegimus dari formas substantiales, nimirum ex reductione aquæ ad pristinam frigiditatem, nam si forma substantialis aquæ remissibilis esset, certe remitteretur, remissa frigiditate, quia sicut forma pendet ex dispositione, ita intensio formæ ex intentione dispositionis: ergo impossibile esset aquam postea ex intrinseca virtute & reducere ad pristinum statum, quia forma remissa non potest seipsam intendere: neque etiam habet aliud principium prius, à quo illa intensio dimanet. Ut ergo aqua, quantumuis calefacta, possit, remotis

extrinsecis agentibus, ab intrinseco se restituere in connaturalem statum, necesse est, ut in ratione aquæ integra & perfecta maneat, & consequenter ut ipsum formale principium constitutum aquæ intactum maneat (ut sic dicam) quamdiu non omnino corrumpitur. Et hoc sensu dicimus de ratione formæ substantialis esse, ut sit inuariabilis & immutabilis in sua entitate, quando essentialiter manet eadem, & in eadē materia, quia est radicale principium omnium proprietatum, & primam rei essentiam constituit.

Et confirmatur, quia ob hanc causam, teste Philosopho 5. Phys. & 1. de Gener. substantiales corruptio aut generatio elementorum non fit successiue cum ipsa alteratione, sed in momento in fine alterationis, cum complectur dispositio sufficiens: quia scilicet forma substantialis non remittitur, nec tollitur per partes, sed tota simul: at si esset intensibilis, & remissibilis, certe introduceretur successiue & similiter expelleretur, imo, quoties aqua calefit ab igne, tot gradus formæ ignis introducerentur in aquam, quot calor, quod est incredibile. Adde, quod si formæ elementorum ita possunt intendi & remitti, cur etiam formæ mistorum non intenduntur, & remittuntur ad intentionem, & remissionem formarum simplicium? maxime cum hæc dicantur ad illas requiri ut dispositiones necessariae. V.g. si forma auri requirit in sua materia sex gradus formæ ignis, & duos aquæ, ut sit in connaturali statu: si per contrariam actionem illi gradus formæ ignis remittantur amplius in auro, & intendatur forma aquæ, cur non recedat etiam forma auri à sua naturali perfectione, & in suam entitatem minuetur? Certe nulla ratio sufficiens reddi potest, nam quod sit perfectior, non satis est: solum enim inde sequitur, quod gradus latitudinis eius erunt perfectiores. Dicendum ergo est, de ratione formæ substantialis esse, ut habeat vel conituet essentiam indiuisibilem intensiue, & ideo hoc æque conuenit formis elementorum ac cæteris.

Tertio principaliter impugnanda est hæc sententia ex re, quam nunc tractamus: quia impossibile est tot formas substantiales simul esse in eadem materia. Nam licet dicantur esse remissæ, nihilominus vnaquæque, si substantialis est, dat esse simpliciter, & constituit veram substantiam ac substantiale suppositum: non potest autem intelligi, quod unum suppositum simul sit in quatuor aut quinque speciebus distinctis, quod sint multa indiuidua diuersarum specierum substantialium ex eadem materia constantium. Quam rationem infra declarabimus latius. Accedit præterea contra Auerroem, quod, si formæ elementorum in gradibus remissis implentibus latitudinem manent simul in eadem materia: ergo & potentia materia est per illas sufficienter actiua, & mistio etiam ex illis solis est sufficienter perfecta: ergo & superfluum est, & impossibile, quod noua forma mixti addatur illis omnibus formis.

Vnde Aureolus (ut Gregor. supra refert) dixit formam mixti non esse aliquam formam simplicem, sed solum illam commistionem, seu aggregationem ex formis elementorum in esse remisso. Quam vero sit absurda hæc sententia, per se notum est, nam ex ea sequitur substantias mixtas non esse veras substantias per se vnas. Deinde sequitur, animalia, etiam hominem ipsum, non habere vnam formam simplicem. Denique sequitur, mixta omnia non differre substantialiter & essentialiter, sed tantum secundum magis & minus. Neque habere proprietates, vel actiones perfectiores rationis, quam sint qualitates & actiones elementorum. Ipse ergo proprietates, & facultates mistorum euidenter indicant proprias substantiales formas nobilioris rationis, quam sint formæ elementorum.

Et hinc retorquendo argumentum, concluditur, formas illas elementorum simul coniunctas in eadē materia, & quæ suppositas formæ mixti, superfluas esse, etiam si per impossibile alioqui non repugnaret, quia

quia & ad esse materiæ, & ad esse substantiale compo-
positi, & ad omnem actionem physicam, quæ de tali
composito experimeto cognosci potest, sufficit for-
ma misti cum facultatibus, quæ ab ea manant, & tem-
peramento primarum qualitatium, quo materiæ dis-
ponitur. Quod quidem temperamentum licet non
sit aliqua qualitas simplex virtute continens primas,
ut putauit Auicenna, sed formaliter componatur ex
primis in esse remisso, ut habet vera & communis sen-
tentia, quæ late tractatur in 1. de Generat. nihilomi-
nus nõ requiritur substantiales formas elementorum
formaliter ibi existentes, sed sufficit forma misti, cui
conaturalis est tale temperamentum, & vim habet,
& efficaciam conferuendi aut recuperandi illud, si
extrinseca impedimenta tollantur.

Et quoad hoc recte dicuntur elementa manere,
quoad formas substantiales virtualiter in forma sub-
stantiali misti, quoad accidentales vero formaliter,
licet non maneant integræ, sed remissæ. Quod bene
declarauit Scot. in 2. dist. 15. quem sequuntur Gabr.
ac Gregor. ibi. Agid. 2. de Generat. & alii: & imme-
rito impugnatur à Caietano 1. part. quæst. 76. ar. 4. in
fine: non enim repugnat doctrinæ D. Thomæ nulli-
bi enim id negauit: quin potius id indicat in sensu à
nobis exposito opusculi. 33. Neque in eo est vlla diffi-
cultas, quia non dicitur forma misti continere for-
mas elementorum in genere causæ formalis, aut se-
cundum totam perfectionem eminenter cõterant
ut videtur Caietanus existimasse, sed solum secundum
quandam participationem, & conuenientiam, ut de-
claratum est.

Ex his ergo satis concluditur, nõ sequi ex mistione
elementorum, quod sint in misto plures formæ
substantiales: quia formæ elementorum non ma-
nent in misto formaliter, sed virtute tantum: quæ est
sententia Aristoteles, ut infra ostendam: & commu-
niter recepta, ut patet ex Alexandro, Philopono, D.
Thoma in 1. de Gener. & eodem D. Thom. 1. part. q.
76 artic. 4. ad 4. & quæst. 5. de potent. articu. 7. & aliis
Scholasticis in 2. distinct. 12. præsertim Capreolo, &
Gregor. locis citatis: & Scot. quæst. 1. Herueto tract.
de pluralit. formar. quæst. 15. Agid. quodlib. 4. q. 11.
Socin. 10. Metaphysic. quæst. 27. & lib. 12. quæstione
68. Est autem sermo de formis substantialibus ele-
mentorum, nam accidentales formaliter manent:
sed id nihil refert ad præsentem quæstionem. Vnde
Philosophi, qui negarunt in elementis formas sub-
stantiales, consequenter dixerunt elementa manere
formaliter in misto: & hoc modo processit Galenus,
nam, ut vidimus scilicet. 1. huius disputationis, ille non
agnoscit in elementis formas substantiales, sed tan-
tum primas qualitates. Vnde, quod ad rem præsen-
tem attinet, nobis non contradicit, sed potius fauet.
Vide illud, lib. 1. Methodi, c. 2. & libello de substant.
natural. facult. aliquantulum à principio, & lib. 8. de
Placit. Hippocratis.

Sed obiciunt nobis Aristotelem, qui primo de
Generatione, c. 10. definit mistionem, quod sit mis-
cibilium alteratorum unio: cum ergo elementa misce-
ntur, non corrumpuntur, sed alterantur tantum: atq;
ita in toto illo capite sæpe recipit Aristot. miscibilia
non corrumpi: quod si alterum interierit, non pos-
se misceri, nam quæ non sunt (inquit) in admistione
non recipiuntur. Secundo idem Aristoteles 5. Me-
taph. c. 3. definit elementum esse id, ex quo aliquid fit,
ita ut in se, & in quod ultimo sit resolutio: ergo si elemē-
ta non manent in misto, non sunt elementa: neque
etiam mistum poterit in illa resolui, quod est falsum
& contra experientiam: nam, quando lignum com-
buritur, experimur, & fumum, & aqueum humo-
rem, & cineres, & ignem ex illo prodire. Nec satis
est dicere illa omnia contineri in ligno, virtute, aut
potentia, alioqui etiam aqua diceretur mista, saltem
ex aere & aqua, tum quia in se habet qualitatē quan-
dam acris, tum etiam, quia quando aqua calefit, ex-

halatur ex illa aeris vapor. Et confirmatur, nam ex
continentia virtuali solum sequitur posse ex misto
elementa generari: at hoc non satis est, nam etiam
potest mistum ex quolibet elemento generari, & v-
num elementum ex alio. Vnde Aristot. 3. de Cælo,
c. 3. ait in ligno & carne elementa contineri, quia ab
illis manifeste segregantur: contra vero carnem &
lignum non contineri in igne, quia ab eo segregari
non possunt. Aliud est ergo segregari, aliud genera-
ri: ergo segregatio requirit formalem continen-
tiam. Tertio ait Aristoteles 1. de Cælo, cap. 7. moue-
ri mistum motu elementi prædominantis: ergo ma-
net in illo. Quarto, libro 3. de Cælo, text. 67. & 2. de
partib. anim. c. 1. & 4. Meteoror. c. 12. ait elementa es-
se materiam misti.

Responderetur Aristotelem 3. de Cælo, c. 3. sub dis-
iunctione asserere, elementum inesse potentia, aut ac-
tū in misto: hoc enim inquit, vtro modo se habeat,
adhuc ambigitur: quæstionem autem, quam illo lo-
co indecisam reliquit, resoluit 1. de Generat. c. 10. dū
expresse ait, ea, quæ in mistionem recipiuntur, quo-
dāmodo esse, & quodāmodo non esse, nam actū
(inquit) non sunt: virtute autem, seu potestate re-
manent: & in eo constituit differentiam inter mis-
tionem, & alias mutationes: & 2. de partibus anima-
lium c. 1. primam compositionem corporum dicit eā
esse, quæ ex primordiis conficitur, quæ nonnulli elementa
appellant: terram dico, aquam, aerem, & ignem, sed me-
lius fortasse dici potest ex virtutibus confici elementorum:
humiditas enim, & siccitas, caliditas, & frigiditas, materia
sunt corporum compositorum. Igitur de sententia Arist.
satis constat. Cum ergo Arist. ait, mistionem esse mis-
cibilium alteratorum unionem alteratorum dicit,
potius quam corruptorum, ut denotaret non omnino
perire, sed virtute & secundum qualitates manere.
Neq; Aristot. in eo capite negauit, in vera mistione
miscibilia corrumpi: nec id negare potuit, nam cum
per mistionem introducat noua forma substantia-
lis misti, necesse est fieri corruptionem substantialem
miscibilium, quia generatio vnus semper est corru-
ptio alterius. Dixit tamen non omnino perire, quia
virtute manent.

Ad secundum responderi potest primo, definitio-
nem illam elementi non conuenire his simplicibus
corporibus, quæ communiter elementa dicuntur,
sed primis principiis, ex quibus res naturalis compo-
nitur. Cui sententiæ fauet Auerroes 5. Metaph. com.
4. dicens materiam primam esse proprie elemētum:
corpora vero simplicia non nisi hominum opinio-
ne: nam quia antiqui Philosophi non cognouerunt
aliā materiam, nisi hæc simplicia corpora, ideo il-
la appellarunt elementa. Atque ita Aristoteles 2. lib.
de partib. animal. cap. 1. non vocat absolute elemen-
ta, sed quæ nonnulli elementa appellant: & eodem modo
loquitur 2. de Generat. ca. 1. & aliis locis. Et potest
hoc confirmari ex illa particula definitionis elemētis,
scilicet esse id, ex quo primo aliquid componitur. At hæc
corpora non sunt, ex quibus primo aliquid compo-
nitur, cum ipsa sint ex aliis prioribus composita. Itē
Aristoteles ibidem ait elementum debere esse quid
indiuisibile: hæc autem corpora non sunt indiuisi-
bilia, ut constat. Et iuxta hanc sententiam facile re-
sponderetur ad argumentum non esse inconueniens,
illam particulam definitionis elemētis, scilicet quod
in se, non proprie conuenire his corporibus, quia
non sunt proprie elementa. Secundo ne in voce tan-
tum hæere videamur, admittimus his corporibus
proprie conuenire nomen & definitionem elemē-
ti: imo Diuus Thomas 5. Metaphysic. lect. 4. vult illa
proprius esse elemēta quam materiam vel formam.
Nam vult de ratione elementi esse ut sit directē, &
proprie in aliqua specie. Quod tamen non video cur
ad proprietatem illius vocis pertineat, & non suffi-
ciat elementum esse in sua specie partiale, vel incom-
pletum quid, hæque elementum latine idem vide-

LIV.
Arist.
sententia
tūm vtrū
ture ma-
nent ele-
menta in
misto.

Elucida-
tur definitio
misteo-
nis.

L.V.
Elementis
descriptio
explicatur.

tur esse quod principium alicuius rei, quod in suo ordine est primum in compositione, & ultimum in resolutione: & ideo etiā de ratione elementi est, quod sit indiuisibile, non simpliciter, & omni modo, sed in suo ordine & latitudine. Et similiter de ratione elementi est ut in sit, non semper formaliter, nec semper virtute tantum, sed modo accommodato suae compositioni. Sic igitur quatuor elementa vere participant rationem elementi, quia in eo genere compositionis quo vnum corpus potest ex multis corporibus constare, illa sunt prima, quia non constant ex aliis corporibus, & ex illis constant reliqua. Et similiter sunt simplicia, & indiuisibilia, quia non sunt in plura corpora resoluibilia. Denique etiā insunt eo modo, qui necessarius est ad illud genus compositionis, quae sit per mixturem. Et ita Arist. 3. de Caelo, c. 3. expresse ponit sub disunctione in descriptione elementum, quod in sit potentia aut actu.

LVI.

Elementi non proprie conueniunt materiae primae.

Vnde non obstat, quod materia prima sit prior his corporibus, & formaliter in sit seu maneat in suo composito: nam inde solum sit, materiam etiam vere ac proprie dici posse elementum, alia tamen ratione & fortasse priori: quatenus materia est prior in compositione, & simplicior, ut notauit D. Tho. 3. de Caelo, lect. 8. ubi retractare videtur sententiam, quam in 5. Metaph. tenuerat: ut notauit Soncinus 5. Meta. post q. 9. circa text. 4. Arist. qui etiam lib. 12. q. 27. ad 1. addit formam posse dici elementum: & ita eam nominat Arist. lib. 12. Metaph. c. 4. & D. Tho. citato loco. Nam licet nomen elementum praecipue videatur tribui principio materiali, ut patet ex communi usu, & ex proprietate illius particulae definitionis, *Ex quo fit aliquid*, tamen latius loquendo, ad quaecumque partem extenditur: sicut etiam dicitur totum componi ex suis partibus, tam formali, quam materiali. Imo hac ratione partes quaelibet, si absolute sub communi ratione partium considerentur, dicuntur habere rationem materiae respectu totius. Hac ergo ratione quaelibet pars, si in suo ordine sit prima & indiuisibilis, elementum dici potest.

LVII.

Ex quo sequitur, ut ad aliam partem argumenti respondeamus, non esse de ratione elementi, ut compositum seu mistum in illud ita resolui possit, ut re ipsa elementum sit conseruabile separatim ab elementato: hoc enim modo non potest omne compositum naturale resolui in materiam, & formam. Et pari ratione non est necesse, quod mistum sit resoluibile in eadem numero elementa, ex quibus fortasse mistum fuit, sed satis est, quod in familia resoluatur, quod interdum accidit, si causae efficientes sint accommodatae & propinquae ad eam resolutionem faciendam: saepe vero non ita fit, sed mistum totum conuertitur in aliquod elementum, praesertim in terram. Quocirca, licet vera esset experientia, quae in argumento affertur, nihil concluderet, quia non est necesse ea, quae videntur ex ligno fieri, cum comburitur, in eo formaliter praecessisse, sed virtute secundum aliquam minus remotam dispositionem, ratione cuius illa omnia de nouo generantur: re tamen vera illa non sunt elementa, sed mista imperfecta, quia nec fumus est aer, nec cinis, terra.

LVIII.

In mistis corporibus inuicibilibus interdum minora corpora sunt.

Adde etiam, in his corporibus mistis saepe esse plures substantias accidentales permixtas per poros vel per diuisionem & interpositionem partium, quae substantiae postea per actionem alicuius agentis non tam generantur de nouo, quam secernuntur, ut fit in coctione vini, & in corruptione sanguinis extra venas: & fortasse ita etiam accidit in illa actione ignis in lignum, quamuis accidere etiam possit, ut non eadem substantiae, quae ibi erant, secernantur, sed aliae, quae ex illis facile generantur iuxta diuersas earum dispositiones. Haec autem substantiarum permixtio non refert ad rem, de qua agimus: quia licet ibi sint plures formae, sunt tamen in diuersis materiis, & diuersa composita conueniunt, quamuis localiter coniuncta.

Nec denique hinc sequitur, quod in eo argumento infereretur, vnum elementum resolui in aliud, aut constare ex alio, nam licet aqua conueniat cum aere in humiditate, non tamen habet illam participatam ab aere, sed ex se, & ex sua simplici natura. Cui vero per calefactionem vapor humidus exhalatur ab aqua, non resoluitur aqua in aerem, nam ille vapor non est aer, sed quodam mistum imperfectum, quando vero contingit aquam transmutari in aerem, non est resolutio in miscibilia, sed quaedam generatio & corruptio. Vnde longe aliter sunt elementa in misto, vnum quam elementum in alio: nam hoc est verum solum in potentia passiuā: illud vero non tantum hoc modo, sed etiam virtute, & participatione quadam potentiae actiuae: hoc enim modo intelligendus est Arist. cum ait elementa esse in misto actu, vel potentia. Et hinc etiam patet solutio ad tertium testimonium. Nam, ut mistum moueatur motu elementi praedominantis, satis est, quod in virtute illud contineat, plusque de qualitatibus eius participet, quam alterius. Denique elementa dicuntur materia misti transiens formaliter, virtute autem manens. Vnde idem Aristot. 2. de generat. c. 5. negat elementa esse materiam rerum naturalium: *nam si aer* (inquit) *remaneret, non generatio, sed alteratio foret*. Constat igitur, propter dispositionem vnius formae ad aliam non contingere vnquam plures substantiales formas in eadem materia coniungi.

An duae formae non subordinatae possint simul eandem materiam informare.

Supererat dicendum de tertio modo fingendi duas formas substantiales in eadem materia sine illa habitudine inter se, aut respectu alicuius tertiae formae, ad quam disponant, sed per solam concomitantiam accidentalem, ut se habent albedo & dulcedo in eodem subiecto. Sed in hoc modo impugnando immorari non est necesse: primo, quia nullam inuenio in hac opinione: nullus enim Philosophus (quod ego sciam) hactenus dixit posse hoc modo, & naturaliter duas formas substantiales simul informare eandem materiam. Dico autem naturaliter, quia de potentia absoluta non existimo implicare contradictionem, siue illa materia in diuersis locis cum diuersis formis ponatur, quod fieri posse alibi ostendi: siue in eodem loco utramque formam habeat: vnitatis enim loci non addit specialem repugnantiam. Secundo, quia ex illis formis simul existentibus in eadem materia, re vera non componeretur vna essentia, neque vna substantia, quia neque vna forma esset de essentia compositi ex materia, & alia forma, neque conuerso. Vnde, si fingamus vnam esse formam auri, & aliam ligni, neque lignum esset aurum, neque aurum lignum: quia formae essentialiter diuersae non praedicantur de se inuicem, etiam in concreto, nisi ratione eiusdem suppositi, in quo conueniant: illae autem formae non conuenirent in eodem supposito, sed tantum in eadem materia, cum qua sicut diuersas naturas, ita & diuersa composita conficeretur, sed alia miracula. Vnde licet materia posset dici informata forma ligni & auri, tamen lignum non esset aurum: quia lignum non est materia, neque aurum est materia. Atque ita, etiam admissio illi casu, non darentur duae causae formales vnius effectus, quod nos nunc inquirimus, sed vna quaeque constitueret suum effectum, qui tantum haberet vnam causam formalem.

Hinc tamen intelligitur naturalis repugnantia, ob quam tales formae non possunt simul informare talem materiam, quod enim vna, & eadem materia successiue componat essentias etiam specie distinctas cum multis formis, non est inconueniens, imo naturaliter accidit, quia ipsa est indifferens ad quamcumque formam, & per quamcumque actuari potest. Quod vero

vero eadem portio materiae simul componat diuer-
sas essentias cum diuersis formis, multis de causis re-
pugnat naturis rerum. Primò, quia potentia materiae
sufficiens est ad actuata per vnam formam, & depen-
dentia eius sufficiens est terminata. Secundò, quia
formae diuersae requirunt dispositiones naturaliter
incompatibiles: quod est signum, etiam effectus na-
turales earum, esse naturaliter incompatibiles. Ter-
tiò, quia materia deseruit formae ad suos naturales
motus, & actiones, non potest autem eadem materia
simul ministrare formis distinctis. Quartò, quia alia, si ma-
teria hoc modo posset esse sub distinctis formis, ea-
dem ratione posset esse sub quacunque multitudine
earum in infinitum: quia quae sunt per accidens, in
infinitum multiplicari possunt: nec potest maior re-
pugnantia in tribus, quam in duobus assignari, & sic
de quocunque numero. Hoc autem & per se est valde
absurdum, & repugnat fini & institutioni materiae:
sic enim esset inepta ad rerum generationes & cor-
ruptiones. Vnde hoc ipsum, quod generatio vnius
naturaliter est corruptio alterius, satis declarat, ma-
teria esse naturaliter incapacem plurius formarum.

*Verasententia, & totius quaestio-
nis conclusio.*

LXII. Relinquitur ergo, verissimam esse sententiam a-
serentem vnius substantiae compositae tantum
esse vnicam causam formalem, & in vno composito
naturali, vnicam rationem esse formam substantialem.
Quam tenet D. Thom. 1. part. q. 76. art. 4. & ibi Caietan-
us, & omnes Thomistae: latissimè Capreol. in 2.
dist. 12. & Ferrar. 2. contra Gentes, cap. 58. Sencinas 8.
Metaphysic. q. 7. Idem habet Gregorius in 2. dist. 17.
q. 2. Aegid. 2. de Anim. q. 6. & tract. de pluralitate for-
marum, Hieruz. etià latè tract. de pluralit. formar.
Martil. 1. de gener. q. 6. Ex Arist. autem nihil de hac
re expressè habemus: at vero ex principiis eius clare
colligitur hæc sententia: nunquam enim tribuit natu-
rali composito nisi vnam formam: & hoc sensu as-
signat tria principia rei naturalis, materiam scilicet,
priuationem, & formam: hac enim ratione ait, quo-
ties generatur vnum, corrumpi aliud, & è contrario:
ait præterea formam substantialem esse proprium,
per se, ac immediatum actum materiae: ideoque ex illis
maximè fieri per se vnum, vt sumitur ex 2. de Anim.
tex. 7. & 7. Met. tex. 49.

LXIII. Rationes autem facile sumi possunt ex dictis in
impugnatione aliarum opinionum. Prima sumitur
ex sufficiente partium enumeratione, quia in materia
non possunt esse plures formae essentialiter subordi-
natae, vt actus & potentia, neque ordinatae, vt dispositio
& forma, neque etiam omnino per concomitan-
tiam sine vilo ordine inter se: sed præter hos modos
non potest excogitari alius: ergo nullo modo pos-
sunt plures causae formales substantiales ad eundem
effectum concurrere.

LXIV. Secunda ratio sumitur ex sufficietia cuiusvis for-
mae substantialis: nam quaelibet forma substantialis
necessariò talis est, vt per se sola sufficiat ad consti-
tuendum vnum substantiale suppositum, comple-
tum in aliqua vltima specie substantiae: ergo non so-
lum non requirit aliam formam concausantem illi
effectum, verum etiam neque eillam admittere po-
test. Antecedens constat ex dictis, nam probatum est
omnem formam substantialem necessariò debere
esse constitutam in aliqua specie vltima substantialis
formae: & consequenter esse de ratione eius, quod
det esse simpliciter, & completum vsq; ad rationem
vltimam in genere substantiae. Consequentia vero
probat, quia vel secunda forma adueniret compo-
sito vt constituto priori forma, & immediatè illud a-
ctuando, aut adueniret simul, & quasi concomitan-
ter ipsi materiae. Primum repugnat rationi formae
Franc. Suarez. Metaph. Tom. I.

substantialis, quæ per se respicit potentiam substan-
tialem: substantia autem completa non est iam in po-
tentia substantiali, sed accidentali tantum: nam de il-
la maximè verum est, quod Arist. supra dixit, scilicet
id, quod aduenit enti in actu, non aduenire per se,
sed per accidens. Secundum autem repugnat rati-
onibus formis substantialibus, quæ capacitati materiae: ille
enim secundum suas differentias específicas inter se
repugnant: nam hoc ipso, quod vnaquæque substan-
tialis forma constituit substantialem naturam com-
pletam, ita determinat sibi materiam, quam infor-
met, & quali trahit illam ad suum esse, vt non admit-
tat in illa formam aliam substantialem, seu eiusdem
ordinis. Materia item habet limitatam capacitatem,
& quali vim cauendi, vt simul non possit nisi vnam
substantialem formam sustinere, nec concurrere,
nisi ad vnam essentiam componendam: quod etiam
in materia celesti videre licet: estque id non minus ne-
cessarium in hac inferiori materia, quæ principium
est corruptionis, quatenus ita subiaceret vni formae, vt
eam necessariò deserat, si aliam recipiat.

LXV. Tertia ratio principalis confici potest ex his, quæ
suprà diximus ad probandum, dari in rebus natura-
libus substantiales formas: potissimè enim rationes
quibus ostenditur substantialis forma, in hoc nitun-
tur, quod ad perfectam constitutionem naturalis en-
tis necessarium est facultates omnes & operationes
eiusdem entis in vno essentiali principio radicari: quæ
connexionem & radicationem ostendunt etiam ipsi
naturales effectus, vt ibi deduximus: ergo pluralitas
formarum est omnino aliena à constitutione natu-
rae. Neque est in tota natura aliquod indicium ad eam
asserendam: nam subordinatio prædicatorum essen-
tialium nullum est indicium, vt diximus: ideoque di-
xit Aristot. 2. de Anim. text. 31. posteriorem formam
continere priores, quia quæ dat differentiam vltimam,
dat etiam superiores. Multitudo etià actionum, fa-
cultatum, aut organorum non solum non est indi-
cium, verum potius requirit maximè formam vnita-
tem. Vicissitudo denique seu successio generationis &
corruptionis eandem unitatem indicat & requirit:
ergo nihil est quod dubitemus vnam causam forma-
lem ad vnumquemque effectum naturalem sufficere.
Neque contra hanc veritatem nouæ obiectiones oc-
currunt, quibus satisfacere necesse sit.

*Non dari processum in infinitum in causis formali-
bus, ex dictis concluditur.*

LXVI. Atque ex his obiter resoluitur illa quaestio, quæ
de causa formali moueri solet, an scilicet in huius-
modi genere causæ possit dari processus in infinitum.
Nam, loquendo de propria causa formali Physica,
constat ex dictis nullum dari locum huic quaestioni:
id enim solum potest quaeri, quando plures causæ ad
eundem effectum concurrere possunt: nam vbi est
vnica causa, quis processus esse potest? Ostensum au-
tem est causam formalem non posse esse nisi vnicam:
ergo in hac causa non habet locum quaestio de pro-
cessu in infinitum. Deinde, hic processus esse solet,
aut inter causas per se & essentialiter subordinatas,
aut inter subordinatas per accidens: ostensum autem
est, nullas substantiales formas esse per se subordi-
natas. Vnde, qui illas distinguunt iuxta ordinem præ-
dicatorum essentialium, non nihil difficultatis in hoc
pati possunt: nam fortasse in his prædicatis non re-
pugnat dari processus in infinitum, vt attingemus
sectione sequenti: iuxta nostram vero sententiam id
nihil refert, quia existimamus hæc prædicata, in quo-
cunque numero multiplicentur, non solum non re-
quirere formas distinctas per se subordinatas: ve-
rum etiam non posse talia prædicata respectu eius-
dem compositi sumi nisi ab vna, & eadem forma,
ita vt non solum ex natura rei, sed etiam de potentia
absoluta, non possint dari causæ formales hoc mo-
do per

do per se subordinata: quia non potest dari substantialis forma, quæ non fit in aliqua ultima specie talis formæ constituta, & consequenter quæ non essentialiter includat omnes superiores gradus talium formarum. Neque refert, quod Aristot. 2. Met. cap. 2. ex eo probet non dari processum in infinitum in his formis, quod non detur processus in infinitum in prædicatis quidditatiuis: quia licet ex illa negatione optime inferatur hæc negatio, non tamen ex opposita affirmatione opposita affirmatio, ut supra dictum est. Rursus, neq; in hoc genere dantur causæ per accidens subordinatæ, quia etiã est ostensum, non posse plures formas simul concurrere etiam omnino per accidens ad informandam eandem materiam. Quod si quis dicat posse dari processum in infinitum in formis sub eodem genere, vel specie cõtentis, & eas vocet causas formales per accidens subordinatas, aduertat necesse est illas non esse causas vnius & eiusdẽ effectus, sed vnãquãq; suum habere distinctum effectum: cum autẽ inuestigatur subordinatio causarum, respectu vnius & eiusdem effectus intelligenda est, alioqui non est subordinatio, sed multiplicatio rerum, seu effectuum. Vnde etiam per potentiam Dei absolutam in eadẽ materia multiplicarentur per accidens formæ, non esset ibi subordinatio causarum: quia, ut supra dixi, non constituerent vnũ & eundem effectum, sed diuersos, & præterea nullum haberent inter se ordinem, sed omnino per accidens multiplicarentur. In hoc ergo genere causæ nullus est processus causarum, neq; in infinitum, neque in aliquo numero finito.

*Processus in infinitum à materiali causa
excluditur.*

LXVII. **E**X quo tandẽ intelligitur multò minus esse posse processum in infinitum in materia, quia si esset, solum ex infinitate formarum oriri posset: nam, ut supra demonstratum est, necessariò danda est vna prima materia, quæ non fit in alio subiecto: hæc autem prima materia in vnoquoq; composito non potest esse nisi vna, quia non potest vna materia recipi in illa, cum hoc sit contrarationem materiæ primæ, neque etiam possunt plures materiæ coniungi in eodem composito, & informari eadem forma, nisi vna earum alteri vnatur, ita ut ex vtraq; fiat vna potentia quod intelligi nullo modo potest: ergo in substantialibus materiis non solum non potest esse processus in infinitum, sed nec omnino vllus processus aut pluralitas vlla esse potest.

LXVIII. Quod si non sit sermo de materia prima, sed de proxima, aut intelligitur proxima substantialiter, & tanquam potentia immediatè ac per se recipiens formam, aut intelligitur proxima accidentaliter, id est, ut affecta dispositionib. accommodatis ad formam. Priori modo re vera solum materia prima per suam simplicem entitatem est etiam materia proxima ad quamcunq; formam, & ita nullus est processus: solumq; fingi posset, si inter primam materiam & ultimam substantialem formam interuenirent aliquæ formæ substantiales, quorum vna comparatur ad aliam, ut potentia proxima ad suum actum: hæc autem formæ non dantur, ut ostensum est, & quamuis darentur, nõ esset intelligibilis in eis infinitus progressus: tum quia infinita multitudo formarum non minus repugnat, quam infinita multitudo in actu quorumvis entium: tum etiam, quia necesse est dari aliquam determinatam formam, alias nunquam inciperet informatio. Rursus ex parte alterius extremi necessarium est etiam dari ultimam formam: alias nunquam finiretur informatio, neq; res esset constituta in certa aliqua, & determinata specie: ergo inter

illa duo extrema nõ posset intercedere infinita multitudo formarum, quia vniciq; necessariò debet esse aliquammediata, quæ comparatur ut proxima potentia & actus. Omitto alias rationes, quas Aristoteles facit citato loco, quia res est clarior, quam ut probatione indigeat.

Quod si loquamur de materia proxima ratione dispositionum accidentalium, eadẽ rationes probant in illis dispositionibus, non posse procedi in infinitum, quia si inter se non sint subordinatæ, sed cõcomitanter se habentes, ut quatuor primæ qualitates, in eis non potest dari talis processus solum, quia nõ possunt simul esse qualitates actu infinitæ in multitudine: & multo minus potest finita forma illas postulare: si vero dispositiones sunt inter se subordinatæ, ut actus & potentia proxima, licet quantitatæ & qualitas, procedit ratio facta de formis substantialibus, quod in eis necesse est dare primam & ultimam, alias neque inchoaretur, neq; consummaretur dispositio: inter illa autem extrema non potest esse multitudo infinita. Neque est simile, quod alteri potest de infinitis punctis contentis inter duo extrema: quia puncta solum sunt infinita in potentia, id est, constitutientia cum partibus vnã finitã quantitatem continuum, formarum autem multitudo esset actu infinita. Item, quia vnũ punctum, non est immediatum alteri, & ita non possunt numerari omnia puncta media inter duo extrema: vna autem forma, siue substantialis, siue accidentalis, si comparatur ad aliam ut potentia ad actum, necessariò debet eam proximè respicere: nullo ergo modo esse potest processus in infinitum inter materiam & formam.

Procedunt autem rationes factæ de materia permanente, ex qua fit res, ita ut in sit illi. Aristoteles autem dicto loco secundi Metaphysicæ etiam de causa materiali transeunte loquitur, cum negat dari processum in infinitum in causis materialibus, quia licet aqua generatur terra, & ex terra herba, & ex herba quippiam aliud, non proceditur in infinitum, sed fit circulus. Veruntamen, siue hic processus detur, siue non, nihil refert ad causalitatem, quia ille processus est merè per accidens, & ideo causalitati nihil obstat, quod in infinitum tenderet. Quod si non tendit, solum est, quia non dantur infinitæ species rerũ generabilium, neque processus in infinitum in generationibus talium specierum, sed semper fit circulus, & reditus ad eandem speciem. Quod aliqui putant necessariò consequi ex eo, quod qualibet ex his speciebus dicit limitatam perfectionẽ. Sed hoc nullum argumentum est, quia saltem diuina virtute, nõ repugnat species mistorum in infinitum multiplicari, etiam si quælibet species finita sit, & de facto semper detur summa, & infima species sub illo genere contenta, licet de possibili fieri possit altera, vel perfectior omnibus factis, vel imperfectior omnibus. Alii dicunt, experientia constare non procedi in infinitum in generatione vnius speciei ex alia, sed semper fieri reditum ad eandem speciem: de qua experientia valde dubito, an sit nobis euident, nam multa virtutis cõsorum, & concursu elementorũ generantur fortasse de nouo, quæ nos latent. Adde, Diuum Thomam 3. part. q. 10. artic. 3. dicere in potentia creaturæ contineri infinita. Et loquitur de rebus substantialibus, nam de his dixerat non videre animam Christi infinita in actu. Vnde explicat ibi illum locum, diximus posse intelligi tam de infinitis speciebus quam de infinitis indiuiduis. Si ergo in potentia creaturæ continentur infinitæ species mistorum, non repugnat in infinitum procedi in generationibus earum. Et fortasse Aristoteles dicto loco non repugnat: solum enim probat hunc processum non esse necessariũ ad rerum causalitatem, quia generatio vnius est corruptio alterius: & in hoc facile fit reflexio secundum speciem, licet non fiat secundum indiuiduum. Nihil.

Nihilominus tamen probabilius videtur, naturaliter loquendo, esse statum in generationibus rerum secundum speciem, quia virtutes causarum naturalium finitæ sunt, & modi seu aspectus & concursus, quibus applicantur, determinati sunt & finiti: & ideo licet in absoluta potentia creaturæ contineantur infinita, si in rebus & causis creatis fiant omnes conditiones & missiones, quæ absolute fieri possunt, tamē de facto secundum ordinem vniuersi tantum fieri possunt finitis modis: & ideo etiam verisimilius est in hoc processu dari statum ac terminum.

SECTIO XI.

Quid sit forma Metaphysica, & quæ materia illi respondeat, quamque causalitatem habeat.

Voniam distinctio formæ in Physicam & Metaphysicam valde communis est, & quæ hæcenus diximus, omnia in Physicam formam conueniunt: videtur Metaphysici negotij esse, nonnulla etiam de Metaphysica dicere, quibus suppositis, quæ diximus, breuiter poterunt expediri, quia hæc solum per Analogiam, & quasi Metaphoram quandam, Formam nominatur. Est igitur aduertendum ex dictis in superioribus, præter compositionem Physicam ex materia & forma esse aliam, quæ illam imitatur: ex se tamen abstrahit à vera materia, & ideo Metaphysica nominatur. Est autem hæc duplex, quantum ad præsens spectat: altera ex natura & supposito, altera ex genere & differentia: omitto eam, quæ est ex esse & essentia, quia obsecrator est: & quantum ad præsens attinet, nō interuenit in ea specialis aliqua ratio formæ, vt ex dicendis constabit. Deinde est considerandum in omni compositione, vt ex multis vni confurgere intelligatur, aliquid semper considerari vt materiam, & aliquid vt formam, tum quia compositio ex materia & forma est prima compositio realis, & maximè propria ac per se, & ideo per quandam analogiam ad illam omnis alia compositio declaratur: tum etiam, quia materia est quid informe, & imperfectum, & inchoatio quædam, & quasi fundamentum naturæ: forma vero est quasi pulchritudo, & perfectio ac consummatio naturæ: in omni autem compositione est aliquid quasi potentiale, quod est fundamentum, & inchoatio rei, & aliquid quod est terminus vel consummatio rei: & ideo semper aliquid consideratur vt materia, & aliquid vt forma. Quod adeo verum est, vt etiam in compositione ex partibus integramus, quæ maxime materialis esse videtur, semper vna pars consideretur vt materia, & altera vt forma: quod clarius apparebit in rebus heterogeneis, vt in homine, caput est veluti forma aliarum partium: & in artificialibus rebus, v.g. est quasi forma ædificij: iuxta quam analogiam distinguunt etiam Theologi materias & formas Sacramentorum. Et in rebus homogeneis, vbi inter partes non potest distingui illa diuersa habitudo propter earum similitudinem, & vniformitatem, omnes partes dicuntur esse materia totius, compositum autem comparari vt forma ad singulas partes. In quibus omnibus non intercedit specialis causalitas, sed sola vni cum Analogia, & proportionem ad materiam & formam.

Ex his ergo intelligitur formam Metaphysicam in genere vocari, quæ in compositione Metaphysica constituit essentialiter rem ipsam, vel complet aut actuat essentiam rei: nec potest aliter describi hæc forma, ita in communi sumpta. Est autem discrimen inter duas compositiones Metaphysicas supra dictas, quod prior, scilicet ex natura & supposito, est compositio rei (in creaturis loquimur) id est, ex iis, quæ in re ipsa aliquo modo actu distinguuntur, vt sunt

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

natura, & subsistentia, de quibus diffusè infra tractabimus: posterior vero est compositio rationis, quia eius extrema in re non distinguuntur actu, sed ratione tantum, vt in superioribus visum est. Est etiam alia differentia, quod in priori compositione vnum extremum est tota essentia rei: aliud vero non spectat intrinsecè ad essentiam, sed est terminus aut modus essentia: in alia vero compositione vtrumque extremum est essentialiter, & neutrum dicit totam essentiam rei explicitè seu actualiter, licet confusè totam illam includere possit. Vnde fit, vt prior dici etiam soleat forma totalis, realis ac propriissimè Metaphysica: posterior vero magis est forma secundum rationem, & ideo non tantum Metaphysica, sed etiam Logica appellari potest.

Forma Metaphysica essentia ostenditur.

Dicendum est ergo primò formam propriè Metaphysicam, quæ est forma totius, nihil aliud esse, quam totam rei substantialis essentiam, quam etiam integram naturam rei appellamus, quæ non dicitur forma, eò quod specialiter exerceat propriam causalitatem formæ, sed quia rem essentialiter constituit per se ipsam. Declaro & probò singula: nam in homine, v.g. hæc forma totius dicitur esse humanitas, quæ cum ex materia & forma hominis constet, totam essentiam hominis dicit: id enim quod homo addit humanitati, non est de essentia hominis, vt infra dicemus tractando de subsistentia, & in mysterio Incarnationis breuiter pater, nam in Christo est tota essentia hominis, quamuis non sit humana subsistentia creata. Præterea hæc forma totius non tantum in rebus materialibus, sed etiam in spiritualibus reperitur: imò non solum in rebus creatis, sed etiam in Deo ipso à nobis consideratur: concipimus enim Deitatem, vt formam essentialiter constituentem Deum, & quodlibet suppositum diuinum quatenus hic Deus est: quamquam illi sit proprium in re ipsa non distingui ab eo, de cuius essentia est: in quo deficit ab ea ratione formæ, quam essentia habet in rebus creatis: quia illa non pertinet ad perfectionem simpliciter, sed imperfectionem includit: ergo hæc forma in rebus immaterialibus nihil aliud esse potest quam earum essentia. In materialibus autem differt hæc forma totius à forma Physica & partiali, vt constat ex communi vsu harum vocum, & ex ipsa distinctione formæ Physicæ à Metaphysicæ: non differt autem nisi quia forma totius dicit totam naturam compositam ex materia & forma: forma autem Physica solum dicit partem formalem: ergo hæc forma Metaphysica etiam in his rebus dicit totam essentiam earum. Quia, vt infra ostendemus in disputatione de substantia materiali, etiam materia est de essentia huius substantiæ & ita natura composita ex materia & forma est tota essentia eius: atq; ita patet prima pars conclusionis.

Quod vero hæc forma Metaphysica soleat naturæ nomine propriissimè appellari, constat primò ex vsu: sic enim tribuimus etiam Deo naturam diuinā, intelligentiis angelicam, hominibus humanam, & sic de cæteris rebus. Deinde hoc modo distinguimus naturam à supposito, vel ex natura rei, vt in substantiis creatis, vel ratione tantum, vt in diuina: atque hoc modo dicimus naturam in Deo non generare, sed suppositum, & Verbum diuinum assumpsisse naturam, non personam humanam. Item, vnaquæque res per suam naturam habet, quod talis sit, & quod essentialiter distinguatur ab aliis: ergo natura rei substantialis adæquatè (vt ita dicam) est ipsa totalis forma, qua talis est essentialiter. Denique natura, vt communiter censetur, dicit ordinem ad operationem, in quo solum differt ab essentia, quod essentia nomen sumptum est ex ordine ad esse: nomen autem naturæ sumptum est ex ordine ad operationem: natura

Gg 2 tura

III.

Forma Metaphysica est tota rei essentia.

IV.

Forma Metaphysica natura nomine insignitur.